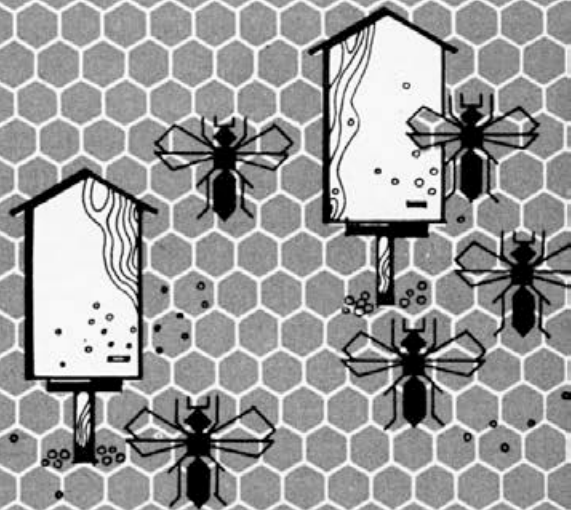
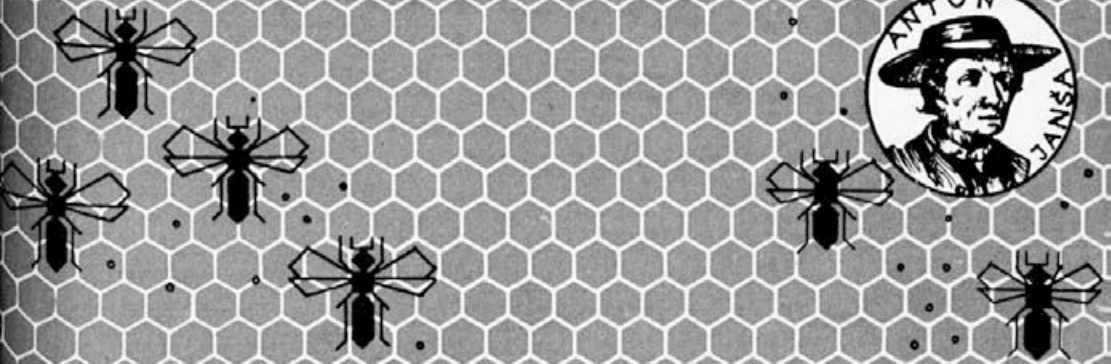

1960

šteev. 5

slovenski čebelar

VSEBINA

Stane Mihelič: Čebelarstvo v slovenski Reziji	97
Franček Šivic: Nekaj o poslikanih panjih . . .	101
Virmašan: Pitanje na zalego in pitanje na za- logo	104
Dušan Semolič: Junaška čebela	106
Leopold Zor: Biološke posebnosti čebele . . .	109
France Guna: Ne opuščajmo medice!	112
Edi Senegačnik: Doba rojenja	115
Janez Trot: Poplah v centru	117

POSVETOVALNICA

Odgovori: K 3. vprašanju o čebelah na koruz-
nih steblih. K 4. vprašanju o medenju oljke.
K 5. vprašanju o matici v roju. Vprašanja: Pre-
zimovanje rezervnih matic. Čebele v novem
čebelnjaku. Čebelnjak v gramozni jami . . .

121

OSMRTNICE

Franc Bernik. Ciril Škrabar. Janez Keržin . . .

122

MALI KRUEK

Ali čebele občutijo bolečine. Mlado satje ni
dobro za prezimovanje čebel. Samo ameriški
panj bo rešil naše čebelarstvo. Čebelarska
reva. Zanimanje za denaturirani sladkor. Iz-
boljšajte točila! Razmerje med močjo družin,
prezimovanjem in storilnostjo. Sredstva za
borbo proti škodljivcem sadnega drevja. Za-
nimivosti iz vrst ljubljanskih muharjev . . .

125

NASA ORGANIZACIJA

Iz Ajdovščine. Občni zbor čebelarskega dru-
štva Postojna. Iz Gorice. Čebelarska družina
Metlika. Čebelarsko predavanje v Dravogradu

126

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Kamela in slon.

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Clani, ki plačajo letno članarino 650 din, ga
prejemajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani,
Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor.
Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 700 din, za inozem-
stvo 1000 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 80 din, na 16 straneh 40 din.
Odpovedi med letom ne upoštevamo, kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim
obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino.
Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

ČEBELARSTVO V SLOVENSKI REZIJI

STANE MIHELIC

Ko v II. delu Sodobnega čebelarstva omenjam meje ozemlja, na katerem je bil ali je še sedaj razširjen slovenski ljudski panj, danes kranjič imenovan, pravim na str. 61: »Od slovenskih pokrajin, ki so danes pod Italijo, imajo ali so imele kranjiča Tržaško ozemlje, Beneška Slovenija in Rezija...« Medtem ko sem za Tržaško ozemlje in Beneško Slovenijo to ugotovil z lastnimi opazovanji, saj sem ti pokrajini med narodnoosvobodilno vojsko prehodil, pa si glede Rezije nisem bil povsem na jasnem in sem o tem, kar sem napisal, le sklepal. Zato je razumljivo, da sem se razveselil, ko sem bral v letošnji februarški številki čebelarškega lista za Hessen — Nassau in Kurhessen »Die Biene« članek g. Albera iz Mesine, v katerem popisuje čebelarstvo v dolini Rezije. Naslov članka je »Izlet v osrčje ozemlja karnijske čebele (carnica)«.

Beneška Slovenija z Rezijo je skrajni zahodni del slovenskega ozemlja. Ostal je tudi po drugi svetovni vojni pod Italijo, čeprav so se prebivalci spontano pridružili narodnoosvobodilnemu gibanju in se bojevali za priključitev k Jugoslaviji. Na severu se opira Beneška Slovenija na strma in prisojna pobočja predgorij Julijskih Alp, na vzhodu pa na nekaj nižje vrhove z Matajurjem. Iz Rezije vodi pot po

dolini Učje na vzhod proti Bovcu; prav tako je tudi več prehodov od reke Nadiže k srednji Soči.

Beneška Slovenija je izpostavljena sredozemskim vplivom, ki pa zaradi višine ozemlja niso več tako izraziti kot v Goriških Brdih. Že ob robovih Furlanske nižine je mnogo dežja, še več pa ga je v planinah. Dež pada navadno v obliki hudih nalivov in ploh. Poleti so temperature precej visoke (nad 20° C), pozimi pa le včasih padejo pod ničlo. Rezija je po podnebjju popolnoma alpska pokrajina, Zemlja je revna in slabo rodi. Akacija in kostanj v Beneški Sloveniji sta najpomembnejši paši in v prejšnjih časih so naši čebelarji vozili tja svoje čebele. Danes jim to preprečuje meja.

Po propadu Beneške republike 1797 sta prišli Beneška Slovenija in Rezija skupaj s Furlansko pod Avstrijo in sta ostali pod njo (razen nekaj časa pod Napoleonom) vse do leta 1866, ko sta pripadli Italiji. Še leta 1900 so bili ti kraji skoraj v celoti naseljeni s Slovenci. Kljub temu pa jim Italija še danes ne daje najosnovnejših nacionalnih pravic.

G. Alber piše o čebelarstvu v Reziji v zgoraj omenjenem listu med drugim tudi tole:

Dolina Rezija se imenuje ozka grapa, ki se začenja nekako pri železniški postaji Carnia. Zemljevid nam ne pokaže, kako revna in divja je ta visokogorska pokrajina, kako skromno je rastlinstvo teh kraških pobočij in seveda kako tudi čebelja paša. Borovec in smreka se v višinah umikata golim pečinam, v dolini pa slabim travnikom. Polja je malo in tod skoraj ni medovitih kulturnih rastlin. Priložnostno mano na iglavcih večidel sperejo poletni nalivi, kajti vsak topel južen veter, ki piha na ta vedno mrzla strma pobočja, sprošča tu svojo vlago v silnih nalivih in ponavljajočem se deževju. Kljub vonju skromnih gozdov in očarljivi pisanosti travnikov je dolina že od nekdaj vse prej kakor čebelji paradiz. V njej ni nobenega poklicnega čebelarja, le domačini imajo tu in tam po nekaj čebeljih družin v preprostih, ozkih in nizkih panjih (zabojih), katerih mere se ravnajo večidel po širini desak, ki so slučajno pri roki. S sladkorjem ne krmijo čebel, kadar jim manjka hrane, ker je le-ta predrag za revne prebivalce. Tako nihajo tamkajšnje čebele vedno med življenjem in smrtjo in po naravnem izboru ostanejo čez zimo le tiste, ki so zdrave in odporne. Največji morebitni pridelek je nevarna mana, ki je za prezimovanje gotovo najbolj neprimerna. V februarju začne cveteti resje, za uboge čebele zelo vabljiva paša, včasih izdatna, a vselej nevarna. Številne čebele ostanejo zunaj v ledenem gorskem vetru, kajti sonce

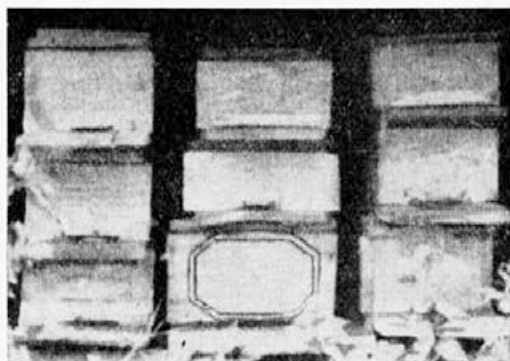
sije čez dan le malo časa v globoko dolino. Zato ni nič čudno, če ob neugodnih letih preživi zimo v vsej dolini le nekaj čebeljih družin. Gotovo bi bila tukaj čebela že zdavnaj umrla, ko bi ne bilo v njej velike življenjske sile in nagnjenosti k rojenju, ki ga pospešujejo še tesni panji z ne več kot 25—30 litrov prostornine.

Pridnost, varčnost, dolgoživost in žal rojivost so lastnosti te čebele, ki jih obdrži tudi v primerih, ko jo prestavimo v večje panje in drugačne pašne razmere. Vedno se ta čisti naravni rod odlikuje pred drugimi rodovi carnica, ki jih je v drugačnih razmerah in z napačnim odbiranjem dobromisleči čebelar razvadil in pokvaril. S sladkorjem namreč res lahko pomagamo slabičem, toda ti nam kvarijo prav najboljše rodove. S to pravo karnijsko čebelo lahko še rešimo marsikatero slabo čebelarstvo, ali pa ga vsaj osvežimo.

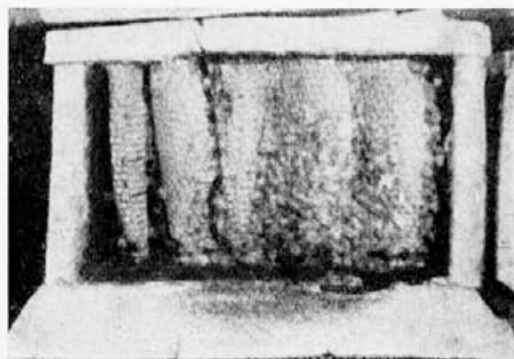
Glede čebelje pasme v Rezijski pravi avtor, da ustrezajo dlačice, ožilje na krilih in dolžina rilčka najstrožjim vzrejnim zahtevam; prav tako tudi barvna čistost. Po ogledu vsakega, tudi najmanjšega števila panjev v dolini in po zelo natančnem opazovanju je Alber našel samo v dveh družinah čebele z rjastorjavimi obročki.

Eden največjih čebelnjakov v rezijski dolini, a v njem je samo petnajst kranjičev

Panji so v rezijski dolini kaj različne velikosti. Odpirajo se spredaj in zadaj

Od spredaj odprt panj s podolžnim satjem

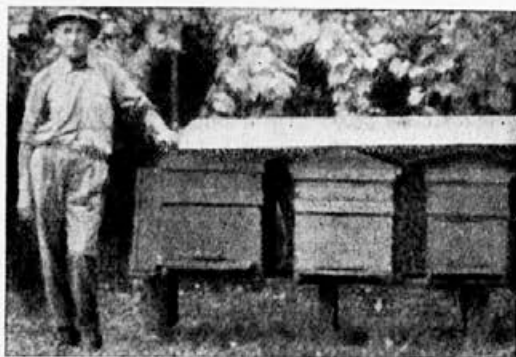
a še tu je imel le del po en sam usnjenorjav obroček, ki prav gotovo ne kaže, da bi bile čebele pomešane z italijanskimi. Ta čistost rezijske čebele je toliko bolj očitna, ker prevladujejo tik pred vstopom v dolino na splošno rumenopasate italijanke. Trditi smemo, da je to še en dokaz njihove velike življenjske sile. Razmnoževalni nagon »hrabrih« visokogorskih čebel je tako močan, da drugih ne puste medse.

Ko so se torej maloštevilne karnijske čebele obdržale v Reziji tako čiste, pa je na drugi strani sreča za furlanske čebelarje, da je prav ta čebela dala italijankam marsikatero dobro lastnost. Po avtorjevem mnenju se mora svetovno znana italijanska čebela vsaj za del svojih dobrih lastnosti zahvaliti pomešanosti s karnijsko čebelo. Znale Dzierzonove italijanke so bile menda doma iz okolice Benetk, kjer je čisto gotovo karnijska čebela pomešana z italijanko.

Na koncu pravi avtor, da je govoril z Rezijani, odločnimi, prijaznimi in mirnimi ljudmi v njihovem jeziku. Ugotovil je, da je ta jezik neko »zelo staro narečje«, sorodno s slovenskim in hrvaškim jezikom. Njihovo preprosto čebelarjenje in oblika panja pa da sta kljub večji preprostosti taka kot v sosednji slovanski deželi (v Sloveniji).

Slike, ki smo jih posneli iz lista »Die Biene«, v resnici kažejo panje kranjiče, zložene drug vrh drugega v nekakšnem preprostem čebelnjaku. Odpirajo se spredaj in verjetno tudi zadaj. To je nov in pomemben dokaz za slovenski ljudski panj, ki je bil oziroma je še danes razširjen do skrajnih zahodnih meja, kjer žive Slovenci.

Ob tej priložnosti prosim vse, zlasti primorske čebelarje, ki so kdaj hodili po Beneški Sloveniji in Reziji, ali pa celo vozili tja čebele, da v Slovenskem čebelarju kaj več povedo o tamkajšnjem čebelarstvu, o panjih, čebelnjakih, načinu čebelarjenja, čebelarskih izrazih itd. Za vse jim bomo zelo hvaležni.

Edini rezijski čebelar z modernimi panji

NEKAJ O POSLIKANIH PANJIH

FRANCEK SIVIC

Daleč za nami so že tisti časi, ko je med slovenskim ljudstvom cvetela čudovita in edinstvena obrt — slikanje panjskih končnic. Številne zbirke teh umetnin nam pričajo, kako velik razmah je ta obrt dosegla zlasti ob koncu prejšnjega stoletja. Potem pa je začela, kakor bi jo napadla huda bolezen, hirati in je sčasoma

Avtor članka ob svojem čebelnjaku

docela propadla. Težko verjamem, da bi se danes našel čebelar, ki bi dal iz same ljubezni do stare idilike svoje panje poslikati, ali bi se tega posla sam lotil. Le predstavljajmo si takega čebelarja z več AŽ-panji! Koliko stroškov bi bilo, koristi pa prav malo, pravzaprav nič. Današnji človek gleda z veliko treznostjo na vse okoli sebe. Vedno mu primanjkuje časa celo za resno delo in naj bi trošil denar še za tako »igračkanje«. Ne, to ni mogoče! Pa vendar! Poznam moža, ki je ves svoj prosti čas posvetil čebelam. Njihova lesena bivališča je okrasil s prelepimi slikarijami in se s tem nevede in nehote uvrstil med slovenske ljudske umetnike. Za razliko od drugih pa ta čebelar še vedno živi in še vedno slika ter tako nadaljuje stoletno tradicijo.

Z njim sem se seznanil, še preden sem dobil čebele. Moja mati ga je poznala že dalj časa, zato mi je večkrat prigovarjala naj ga obiščem. Videl da bom pri njem nekaj tako lepega, česar si še v sanjah ne morem predstavljati. Radoveden, kaj bom videl, sem se nekega dne res ojunčil in poiskal njegovo hišo. Tisti pomladanski dan je bil topel in sončen. Ko sem stopil skozi vrtna vrata na belo stezico, mi je udaril na uho že znani šum čebelic, takoj za tem pa sem med sadnim drevjem in grmovjem opazil čebelnjak, poln poslikanih panjev. Prav je imela mati, ko je dejala, da bom kar ostrmel. Slika pri sliki, ena lepša od druge, živahno vrvenje čebel, zlati sončni žarki in bujno zelenje vrta — vse to skupaj se je zlivalo v čudovito harmonijo.

Mislím, da bi ta pogled omamíl vsakega človeka. Sedaj sem razumel, zakaj so stari čebelarji ob semánjih dneih tako vneto kupovali panjske končnice in se niso ustrašili niti visoke cene, če je bila roba res dobra.

Nikjer v bližini ni bilo žive duše. Pomaknil sem se čisto k čebelnjaku in začel natančneje opazovati posamezne panje. Glede motivov so se slike med seboj razlikovale, skupna pa je bila vsem neka posebna mehkoša in ubranost barv. Nekatere so bile že obledele, druge pa so s svojo svežino pričale, da jih je ustvaril mojster še pred nedavnim. Vsak AŽ-panj je imel dve sliki. Koliko dela, časa in barv je bilo treba, preden je tak velikan dobil sedanje lice. Človek, ki je ta posel tako temeljito opravil, je bil vreden občudovanja.

Iz razmišljanja so me zbudili koraki. Prišel je čebelar in začuden obstal, ko me je zagledal. Njegove roke so bile črne od dela in prav tako njegov usnjeni predpasnik, kar je pričalo, da je pravkar stopil iz svoje delavnice. Pojasnil sem mu, kdo sem, in mu povedal, da me čebele zanimajo. Rad bi tudi videl, kako slika panje. Zdaj se je veselo nasmehnil in dejal: »No, če ne zahtevaš nič drugega, ti lahko ustrezem. Prav danes sem nameraval poslikati kranjiča. Malo počakaj! Samo umijem se še in pojužinam.« To prijazno povabilo me je močno razveselilo. Čez dobre pol ure sem že sedel poleg njega v vrtni lopi blizu čebelnjaka, z očmi sledil vsaki kretnji čopiča in hkrati pazljivo poslušal. Takole je pripovedoval možakar:

»Nekaj dni prej, preden začnem slikati, je treba panj pripraviti. S steklenim papirjem dobro zgladim prednjo končnico, jo namažem s firnežem in, ko se posuši, s svinčnikom označim glavne obrise. Nato začnem barvati. Glej, nebo prebarvam s svetlomodro, grič z zeleno, vrt s svetlozeleno, čebelnjak s sivo, medveda pa rjavo. Sledi osvetljevanje in senčenje. Mislím si, da prihaja svetloba s te strani; zato bom grič osvetlil z rumeno, na drugi strani pa ga osenčil s črno. Po vrtu med travo rastejo rdeče, bele, modre in rumene cvetlice, ki bodo sliko zelo poživile. Zdaj se lotiva še medveda in čebelnjaka!« Tako je pripovedoval čebelar-slikar in pod njegovim čopičem je nastajala podoba medveda, ki odnaša ukraden panj. Dan se je nagnil k večeru. Slika je bila gotova, jaz pa sem se moral posloviti, seveda z obljubo, da se kmalu spet oglasim.

Po tem dogodku sem sklenil, da bom tudi sam začel slikati. Vedel sem, da bo šlo sprva bolj težko, ker oljnatih barv nisem bil vajen. Toda vsak začetek je težak. Barve in čopiče sem dobil pri vdovi umrlega slikarja Pavlovca, vse ostalo pa sem imel doma. Lesonit mi je služil namesto panjskih končnic. Ko sem napravil prvo sliko, je

sicer ostalo več barve na obleki in rokah, kot na lesonitu, napravil pa sem jo vendarle. Vsaka naslednja je bila boljša od prejšnje. Še tisto leto sem dobil dva AŽ-panja. Na enem sem upodobil sladkosnedega kosmatinca, na drugem pa lovca, ki sedi na štoru, a se mu za hrbtom smeji zajec. Pri svojem novem znancu sem se vedno kaj novega naučil. Ne le, kar se tiče slikarstva, ampak tudi glede čebelarstva. Vpisal me je v tamošnjo čebelarско družino in skupaj sva se udeleževala sestankov in predavanj. Ko sem ga nekoč obiskal v Kresniških poljanah, kjer je imel čebele na kostanjevi paši, sem pred njegovim čebelnjakom našel skupino radovednih vaščanov. Neki starček mi je povedal, da ni zanj zdaj na starost nič lepšega na svetu, kakor sedeti zraven čebel in jih opazovati. Čeprav preživi večino dneva na stolčku pred čebelnjakom, se lepih slik na panjih še vedno ne more in ne more nagledati. Pozimi komaj čaka, da nastopi pomlad, ko pripelje čebelar svoje muhe v Kresniške poljane, a ko jih ob koncu paše odpelje, odide z njimi tudi košček njegovega srca.

Zima se bliža h kraju. Po travnikih in gozdovih se bodo kmalu razcvetele pomladanske cvetlice ter dale čebelam prve kapljice medičine in prve grudice obnožine. Tisti, ki smo iz mesta, bomo morali začeti misliti na prevažanje, kajti mestne rože bolj malo medijo. In tedaj bo spet prišel na svoj račun starček iz Kresniških poljan...

Poslikani AŽ-panji v čebelnjaku slikarja-samouka

PITANJE NA ZALEGO IN PITANJE NA ZALOGO

VIRMASAN

Že izraza sama povesta, da sta to dve popolnoma različni čebelarški opravili. Različni sta si po svojem namenu, kakor tudi po času opravljanja. Vendar je še dosti čebelarjev, ki si niso glede tega popolnoma na jasnem. In tem so namenjene naslednje vrstice.

Na zalogo pitamo v sili, ko je družina že popolnoma brez hrane, da jo s tem rešimo smrti, ali, kar se največkrat zgodi, v jeseni, da dopolnimo zimsko hrano. Pitamo pa lahko tedaj na več načinov. Najprikladneje je, da dodamo družini cele medene sate ali čist tekoč med in, če tega ni, raztopljen sladkor. Ker hočemo s tem pitanjem le izpolniti zimsko zalogo, moramo hrano pokladati v večjih množinah. Ako bi pitali v majhnih obrokih, in to dalj časa, bi bil končni uspeh popolnoma drug, kakor smo si ga želeli. Matica bi začela močnejše zalegati in imeli bi namesto polne zimske zaloge zopet nekaj satov zalege. Sicer ne bi bilo to v škodo družini, ker bi se okrepila z mladimi čebelami, toda vprašanje je, kako bi bilo s hrano. Te bi bilo sedaj najbrž še manj kot pred začetkom pitanja in, če ne bi čebelar znova pregledal panja ter mu dodal, kar bi manjkalo, ne vem, kako bi bilo z njim spomladi. Poznal sem več čebelarjev, ki so tako pitali, spomladi pa so imeli mrličje v čebelnjaku. Če kje, je ravno tu previdnost na mestu, kajti škoda je vsakega panja, ki pade po krivdi čebelarja.

Popolnoma drug namen pa ima pitanje na zalego. S tem hočemo prisiliti matico k močnejšemu zaleganju, da bi tako spravili družino čimprej do moči. Je pa to pitanje dvorezen nož; lahko nam koristi, lahko celo škoduje. Kdor se odloči za to delo, mora dobro poznati pašne razmere svojega kraja. Če vozi čebele v pašo v druge kraje, mora poznati tudi tamkajšnje pašne razmere. S tem pitanjem hočemo doseči, da so družine do glavne paše na višku razvoja in da lahko to pašo dobro izkoristijo. Kaj pomaga čebelarju močna družina šele po končani paši, ko pa ne bo imel nič od nje.

Ne smemo pa pri tem opravilu pozabiti na tri važne stvari. Te so: zadostna zaloga hrane v panju, obnožina in voda. Ako manjka le ena od teh stvari, se lahko vse skazi. Zavedati se moramo, da je to, kar damo družini za večji razvoj zalege, vse premalo, in, da gre glavni delež na račun zaloge v panju. Ravno tu moramo biti zelo oprezni, da ne bomo naposled primorani namesto na zelego pitati še na zalogo.

Drugo in nič manj važno je obnožina. Ako te ni, ne gre razvoj naprej. Po navadi pa jo čebele dobe, če je količkaj ugodna pomlad,

dosti v naravi. Prva je z leske, nato z jelše in zvončkov, a največ je nudi pomladni zafran. Ta in kasneje vrba jih oskrbita že tudi s prvimi kapljami medu. Še boljše je tam, kjer cvete pomladna resa, le žal, da ta, če je zima mrzla in kasna, tako rada pozebe.

Vodo lahko dobe čebele spomladi pri naravnih virih, to je ob studencih ali potokih. Ako teh ni v bližini čebelnjaka, moramo postaviti napajalnik. Da jih navadimo nanj, moramo sprva vodo malo osladiti. Ko se ga enkrat navadijo, pazimo, da bo res služil svojemu namenu in da ne bo le za strašilo na vrtu.

Pride pa to pitanje v poštev ne le za pripravljanje družin na glavno pašo, ampak tudi kasneje, da preprečimo upad naraščaja. Dosti je krajev pri nas, kjer po končani pomladni paši ni do jesenske nobene druge. Ako v tem času ne priskočimo družinam na pomoč, bodo preveč oslabele in ne bodo mogle izrabiti zadnje paše. V brezpašni dobi matica malo zalega, stara izrabljena žival izumira, nadomestila zanjo ni in kdo ima škodo od tega kot čebelar sam? Ako si po pomladni paši panje do čistega obral, jim vsaj sedaj po malem vračaj! Vsako kapljo medu bodo stotero povrnilo.

Nastane pa vprašanje, kdaj in kako je treba pitati na zalego, da bo imel od tega korist čebelar in njegove čebele. Kakor sem že prej omenil, mora čebelar dobro poznati pašne razmere svojega kraja in se po teh ravnati. Pri nas se začne pomladna paša sredi maja. Da bodo do takrat družine res močne, je treba začeti pitati konec marca. V šestih tednih se bodo družine, ako bo tudi narava dodala svoje, dodobra razvile in v panjih bo v začetku paše dosti delovne moči.

In kako pitamo? Vsak drugi večer pokladamo četrť do pol litra toplega medu. Ker potrebujejo tedaj čebele dosti vode, je lahko raztopina v razmerju 1 : 1. Najbolje je za to pitanje kostanjev med, ker ima veliko cvetnega medu v sebi. Kdor ga nima, lahko poklada tudi drug med in za silo celo sladkor. Čez kostanjev med ga seveda ni. Kdor ga ima, naj ga hrani za pomladno pitanje, saj za kupčijo tako nima posebne cene.

Pitati moramo vse do glavne paše. Ako bi prenehali prej, ne bi imeli nobene koristi od tega. Če smo se že podali na to pot, pojdemo po njej do konca!

Rad bi opozoril čebelarje še na škodljivost prezgodnjega pomladnega pitanja. Koliko je med nami takih, ki puste jeseni družine brez zadostne zimske zaloge. Pri naših vremenskih in pašnih razmerah mora ta zadostovati do mesca maja. Kar je manj, je premalo, ker le redkokdaj dobe že aprila toliko hrane v naravi, kot je porabijo.

Čebelar, ki doda družinam jeseni premalo ali sploh nič, je spomladi najbolj priden pri pitanju. Komaj se toliko ogreje, da silijo prve čebele iz panjev, že šari z loncem po čebelnjaku. Čebele rade volje pospravijo, kar jim nudi, toda tudi matica začne bolj zalegati. S tem pa nastane večja potreba po cvetnem prahu in vodi. Ker tega nimajo zadosti v panju, silijo ob vsakem vremenu ven. Ako je lepo toplo vreme, še gre, a v slabem jih ostane večina zunaj in panj, namesto da bi bil od dneva do dneva močnejši, čedalje bolj slabi.

Hrano je pač treba dodajati panjem, ki je nimajo dovolj, jeseni, ne pa spomladi. Spomladi jim dajte čim bolj mir, ker tega in toploto najbolj potrebujejo za dober razvoj. Po prvem pomladnem pregledu, ki naj traja čim manj časa, jih zopet toplo zadelajte in pustite v miru! Ves razvoj opazujte na bradi! To pove izkušenemu čebelarju zadosti, da mu ni treba prepogosto brskati po panjih. Na zalego začnite pitati pozneje, ko bo že topleje in bo tudi narava nudila svoj del. Upoštevajte ta navodila, ker so napisana na podlagi dolgoletnih izkušenj.

JUNAŠKA ČEBELA

DUSAN SEMOLIC

Da je pred čebelnjakom videti marsikaj zanimivega, kaže zgodba, ki jo je napisal učenec VI. razreda na osemletki Hinka Smrekarja v Ljubljani. Uredništvo jo priobčuje v vzpodbudo drugim pionirjem.

Ko sem bil na počitnicah v Braniku, v prijazni vasi blizu Sežane na Primorskem, sem večkrat obiskal čebelnjak, ki je stal nedaleč od hiše moje stare mame. Tudi tisto popoldne me je zamikalo, da bi prisluškoval prijetnemu šumenju čebel.

Bil je lep poletni dan in sonce je stalo visoko na nebu, ko sem odšel od doma. Pot me je vodila skozi majhen gozd. Ker je bilo po dežju, je bila steza precej blatna. Na njej so ostajali za menoj odtisi mojih čevljev. Mestoma je bila zaraščena z nizko travo, na kateri se je lesketala kakor kristali čista rosa. Tu in tam so rastle nežne bele gobe ter se stiskale ob vznožja mogočnih hrastov, ki so se sklanjali s svojimi vejami nizko nad stezo in mi zastirali pogled v nebo. Med vejami, ki jih je pozibaval rahel vetrič, so se spreletavali drobni ptiči in mi veselo žvrgoleli v pozdrav. Na mah pa so utihnil. Zmotila jih je v petju veverica, ki se je pripodila iz notranjosti gozda in se poganjala od veje do veje. Sledil sem ji z očmi, dokler ni izginila v krošnjah

dreves. Tedaj je nastala še večja tišina, a presekala jo je žolna z enakomernim trkanjem svojega kljuna ob deblo. Ustavil sem se in stikal za njo s pogledom med vejami, vendar je nisem mogel odkriti. Šele ko je vreščaje odletela, sem ugotovil, kje je lovila žuželke na svoj gibčni jezik.

In spet je bilo vse tiho. Te tišine sem se skoraj malo bal, posebno ker sem se bližal obsežni jami, ki ji pravijo domačini kaverna. Jama je bila vklesana v živo skalo in je vodila globoko v grič. Vhod vanjo je bil precej velik ter zarastel z robidovjem, praprotnjo in mahom. Kar nekam tesno mi je bilo pri srcu, ko sem šel mimo vhoda. Mislil

Mladi pisec članka

sem, da bo planila iz jame neka nevidna sila ter me potegnila v kraljestvo kač in druge take golazni. Pošteno sem se oddahnil, ko sem ji obrnil hrbet.

Pospešil sem korake in kmalu prišel na rob gozda. Pred mano se je odprl lep razgled na Branik in rečico Branico, ki se je kot srebrn trak vila po dolini. Na desni strani je stal čebelnjak, ves obdan s pisanim cvetjem. Počasi sem se mu približal, ker sem vedel, da lahko vsaka neprevidna kretnja razdraži čebele. Toda nisem prišel neopazeno. Že se je zagnala proti meni čebela in grozče zaplesala okoli moje glave, da sem jo jadrno odkuril. Ko sem pritekkel do goščave, sem se oprezno razgledal in ugotovil, da me čebela ni zasedovala. Nato sem se skušal približati čebelnjaku z južne strani. Ravno ko sem hotel sestiti na večji kamen, da bi lahko nemoteno opazoval živahno vrvenje marljivih živalic ob žrelih panjev, pa je nekaj močno zabrenčalo mimo mojega ušesa. Ko sem se ozrl proti tisti strani, da bi

videl, kaj je, pa je že zabrenčalo na levi. Pogledal sem v nasprotno smer in opazil dva sršena. Bila sta dvakrat večja od čebele in vsa rumena. Tedaj mi je mimo desnega ušesa znova zabrenčalo. Toda to ni bil sršen, temveč čebela. Morda je bila prav tista, ki me je prej pognala v beg.

Ko sta sršena zagledala čebelo, ki je neustrašeno letela proti njima, sta sprva osupnila in neodločno obvisela s krili v zraku. Vendar ne za dolgo. Brž sta se znašla in se divje zapodila proti njej. Zatisnil sem oči, ker sem bil prepričan, da je po njej. Kako pa sem se začudil, ko sem odprl oči in zagledal čebelo nepoškodovano. Sršena sta jo v krogih obletavala, ona pa se je vzpenjala čedalje više. Ko se je eden izmed njiju zaletel vanjo, se je bliskovito spustila navzdol in skušala rešiti z begom v čebelnjak. Sršena pa sta bila na to pripravljena. Takoj sta ji zaprla pot. To je moralo čebelo razjeziti, kajti naravnost besno se je zakadila v najbližjega. V istem hipu se je pognal proti njej drugi sršen in jo zgrabil s svojimi močnimi čeljustmi. Čebela se je obupno branila, toda trdega objema se ni mogla oprostiti. Na srečo pa je ravno tedaj zapihal močan veter, zaradi česar je izgubil sršen ravnotežje in, da bi se obdržal v zraku, spustil čebelo. Ta je napravila oster ovinek, se znova zakadila vanj in ga zgrabila za krila. Najbrž se ji je posrečilo najti med hitinastima obročkoma na zadku mehkejše mesto, v katerega je zasadila svoje želo.

Sršen in čebela sta začela padati. Ko sta bila dobro ped nad zemljo, je čebela sršena spustila in ta se je klavrno zvalil na tla. Že je hotela čebela kot zmagovalka odleteti v svoj dom, ko se je na bojišču spet prikazal drugi sršen. Pogumno se je pognala proti njemu, a ker sta zginila za čebelnjak, nisem mogel videti, kaj se je med njima dogajalo. Stekel sem okrog vogla ter po kratkem iskanju našel na tleh v klobčič zvita, drug v drugega zagrizena bojevnika. Oba sta bila v poslednjih utripih. Previdno sem ju ločil, prijel čebelo za krila, utrgal lepo rumeno rožo in jo z njo vred zakopal na istem mestu, na katerem se je zgrudila mrtva. Ko sem jo zagrebel, se mi je utrnila v očesu grenka solza in zdrsnila čez lice na čebelin grobek.

Nič več mi ni bilo do opazovanj pred čebelnjakom. Vse to me je tako ganilo, da sem komaj zadrževal solze. Odpravil sem se proti domu. Ko sem šel mimo kaverne s strahovi, je niti opazil nisem, kajti misli so mi neprestano uhajale k mrtvi čebelici. In že tedaj sem sklenil, da bom opisal njeno žalostno zgodbo ter tako postavil mali junakinji skromen spomenik. S tem izpolnjujem svojo takratno obljubo. Prepričan sem, da bodo radi brali zgodbo vsi, ki se navdušujejo za čebele.

BIOLOŠKE POSEBNOSTI ČEBELE

LEOPOLD ZOR

Nedvomno je od vseh žuželk najkoristnejša čebela (*Apis*), saj nam daje sladki med in dragoceni vosek, je neumorna oprasovalka sadnega drevja ter mnogih drugih cvetlic. Spada v red kožokrilcev (*Hymenoptera*), za katere sta med drugim značilna dva para prosojnih, kožnatih in slabo žilnatih kril. Po njenem načinu življenja pa jo uvrščamo v skupino združnih (socialnih) kožokrilcev, kakršni so n. pr. neželate čebele toplih dežel (*Melipona*, *Trigona*), ose in sršeni (*Vespa*), čmrlji (*Bombus*), mravlje (*Formica*) itd.

Razen naše domače čebele (*Apis mellifica*) poznamo še pritlikavo čebelo (*A. florea*), indijsko čebelo (*A. indica*) in velečebelo (*A. dorsata*). Kot pove že ime, je velečebela največja, pritlikava pa najmanjša, medtem ko sta naša domača čebela in indijska, ki sta si zelo sorodni, vmesne velikosti, kar natančneje povedo naslednji podatki za dolžino njihovih delavk:

<i>Apis dorsata</i>	16—17 mm,
<i>Apis mellifica</i>	9—15 mm,
<i>Apis indica</i>	8—11 mm,
<i>Apis florea</i>	7— 8 mm.

Razširjenost teh vrst pa je različna. Medtem ko sta velečebela in pritlikavka (*Apis dorsata* in *florea*) omejeni na Indijo in sosednje otoke, indijska (*A. indica*) predvsem na Azijo in otoke, je naša domača čebela danes razprostranjena po vsem svetu. Na severu seže na Švedskem do 64°, na Finskem do 61° in v Sibiriji do 51° severne širine. Kar pomnimo, prebiva v Indiji, Evropi in Afriki; nesporno pa je, da je v Ameriki in Avstraliji ni bilo, marveč so jo prinesli tja šele v zgodovinski dobi. V 17. in 18. stoletju je prišla v Severno Ameriko, v Brazilijo, Čile in Kolumbijo sredi prejšnjega stoletja, za Avstralijo pa omenjajo letnico 1862.

Prav posebno mesto med žuželkami si čebela ni pridobila zaradi sposobnosti, da proizvajajo med in vosek — zakaj to delajo tudi drugi kožokrilci — ampak zaradi svojevrstnih življenjskih navad, ki omogočajo gojitev čebel in pridobivanje njenih produktov. Zanimivo je, da ni nobene razlike med divje živječimi čebelami in tistimi, ki jih goji človek, in da so potemtakem vse njihove prvotne lastnosti ostale nespremenjene.

Predvsem je treba poudariti, da imajo čebelje družine izredno veliko članov: male družinice štejejo 10.000 do 20.000, srednjemočne 30.000 do 40.000, zelo močne pa 60.000 do 80.000 brez upoštevanja razvijajočih se ličink in bub. Ker sestavljajo pretežno večino družine delavke, je razumljivo, da je količina nabranega medu odvisna od številčnega stanja družine. V čmrljevem gnezdu je le 50 do 500 osebkov, v nekem ošinjaku (*Vespa germanica*) pa jih je bilo jeseni 5900. Redkokdaj prekoračijo naše vrste število 5000; prekaša jo edino travniška mravlja (*Formica pratensis*), katere največja mravljišča imajo baje 400.000 do 500.000 prebivalk. Celó v tropskih krajih

se le posamezne lahko merijo s čebelo. Po navedbi H. Iheringa (1904) niha število stanovalcev v gnezdu neželate čebele (*Melipona*) med 500 do 4000. V gnezdu brazilske ose *Polybia scutellaris* so ugotovili 3074 prebivalk. Samo pri posameznih vrstah neželatih čebel roda *Trigona* se lahko dvigne število prebivalk na 80.000 do 100.000.

Pri domačih čmrljih, osah in sršenih poginejo vsako leto ob nastopu mraza vse prebivalke gnezda z izjemo nekaterih, jeseni izleženih in spršenih samic, ki na varnem prezimijo in spomladi ustanove nove družine. Medtem ko žive spomladi in poleti čebele nekaj tednov, imajo one, ki se rode v poznem poletju in jeseni, mnogo daljšo življenjsko dobo, prežive zimo, kar zagotavlja trajnost družine. Ta njena dragocena lastnost prihrani čebelarju mnogo truda, ker mu ni treba vsako leto znova polniti svojih panjev. Skupnosti čmrljev, os in sršenov so le enoletne. Zanimivo je, da te ostro izražene razlike v toplih deželah izginjajo, ker so tam prav tako kot gnezda neželatih čebel tudi mnoga osja in čmrljeva iz leta v leto naseljena. Zadržne ose Južne Amerike lahko po H. Iheringu razdelimo v dve skupini. Ene žive kot njihove evropske sorodnice v poletnih skupnostih, druge pa sestavljajo trajne zadruge, podobno kot naše in neželate čebele (*Mellifica*, *Melipona*, *Trigona*).

Med evropskimi, družbeno živečimi kožokrilci ima čebela svojevrsten način ustanavljanja »države«. V najboljšem letnem času zapusti panj, ko v njem kar mrgoli naraščaja, približno polovica prebivalstva s staro oziroma na novo vzrejeno matico kot tako imenovani roj, da si na primernem mestu poišče novo stanovanje. Ker se v novi dom vseli na tisoče delavk, se nova »država« zelo hitro okrepi in kmalu doseže isto moč kot matična. Pri čmrljih, osah in sršenih pa ustanove vsako leto nove družine prezimljene matice. Ker izhaja družina od ene same živali, se počasi razvija in v naših kratkih poletjih nikoli ne doseže večjega števila.

Rojenje pa ni samo lastnost čebele. Po R. in H. Iheringu roje poleg neželatih čebel v tropskih krajih tudi čmrlji in ose, ki žive v trajnih zadrugah. Vendar se zdi, da se roji teh kožokrilcev, potem ko zapuste matični panj, bistveno drugače vedejo kot pri čebeli. Roji neželatih čebel (*Melipona*, *Trigona*) takoj odlete in se nemudoma vselijo v novo stanovanje. Nasprotno pa se roj naše čebele (*A. mellifica*) zbere na drevesni veji ali kje drugje ter ostane tamkaj nekaj časa kot grozd, preden si poišče novo bivališče. Ta lastnost omogoči čebelarju, da se pri majhni pazljivosti polasti roja in ga spravi v novi dom. Pri neželatih čebelah, ki jih človek prav tako goji kot navadne čebele, pa je prepuščeno naključju, ali se roj vseli v novi dom, ki je nastavljen v bližini matičnega panja, ali ne. Zaradi tega so kljub močnim družinam mnogo manj primerne za rejo kot naše čebele.

V ozki zvezi z življenjsko dobo družine je način pridobivanja hrane. V naših krajih žive čmrlji, ose in sršeni, ki pred zimo poginejo, tako rekoč od danes do jutri. Naberejo le toliko medu, kolikor ga potrebujejo vsak dan zase in za potomce, ga torej ne kopičijo v zimske zaloge. Temu nasprotno pa zbirajo vsi v trajnih zadrugah živeči kožokrilci v svojih gnezdih čisto znatne zimske zaloge medu. Celu združno živeče ose iz Južne Amerike delajo podobno.

Zaradi velikega števila delavk je zaloga medu pri navadni čebeli (*A. mellifica*) večja, kot pri drugih vrstah iz tujih dežel, ki nabirajo med. V letih z dobro pašo nabere veliko več, kot sama potrebuje. Prav ta njena lastnost, namreč gorečnost v kopičenju medu, je izredno dragocena, ker lahko dober del tega, kar družine naberejo, brez pomisleka odvezamemo in imamo s tem poplačan trud za ukvarjanje z njimi.

Po zgradbi gnezda se čebela najostreje loči od ostalih zadružnih kožokrilcev. Skrivnostno življenje mravelj poteka v navidez neredno zgrajenih hodnikih pod zemljo, trhlem lesu in podobnem, v katerih prosto ležita zalega in hrana. Ostali zadružni kožokrilci pa polagajo zalego in hrano v posebne posodice, v celice. Razporeditev teh pa je zelo različna. Čmrlji n. pr. združujejo svoje posodice za zarod v nepravilne gruče, ki so skrite v zapuščenih mišjih in krtovih luknjah ali na drugih zavarovanih mestih. Tudi nekatere druge vrste ne delajo po nobenem določenem načrtu. Pri ostalih zadružnih kožokrilcih pa so vse celice bolj ali manj skrbno združene po vzdolžnih stranicah v ploščato satje. Pravilno grajeno satje delajo samo ose in sršeni, neželate čebele in čebele (*Apis*). V splošnem so satne celice enoredno razvrščene, edino čebele so pri tem izjema. Njihovo satje sestavljata dve vrsti celic, ki se z dnom druga druge dotikajo. Dvostranska zgradba satja je posebna lastnost čebel, ki je tudi v najmanjši meri ne kaže noben drug kožokrilec.

Položaj v prostoru pa je pri eno — in dvostransko grajenem satju čisto različen. Prvo leži vedno vodoravno, ima eno ali več nadstropij in je z navpičnimi stebrički pritrjeno na strop. Tako je pri osah in sršenih, kakor tudi pri neželatih čebelah roda *Melipona*. Celice so obrnjene z odprtini navzdol (osa, sršen) ali navzgor (*Melipona*). Dvovrstno satje čebele pa visi vedno navpično, tako da so ustja celic obrnjena na stran; na strop bivališča je vedno pritrjeno z vsem zgornjim robom. V ulicah med posameznimi sati je toliko prostora, da se čebele nemoteno izogibajo druga drugi.

Med rabo in lego satja v gnezdu je ozka zveza. Pri kožokrilcih, ki ga grade vodoravno, služi satje le kot plodišče. V satovju os vise ličinke z glavo navzdol in so s hitinsko nitjo dobro pritrjene na dno celic. Neželate čebele uporabljajo satje prav tako kot ose zgolj za vzrejo zaroda. Sestavljeno je iz več nadstropij in obdano z voščenim plaščem (*involucrum*) in tako ločeno od ostalega prostora v gnezdu. Za vskladiščenje hrane, posebno medu, pa horizontalno satje zaradi navzdol obrnjenih celic ni primerno. Nad in pod plodiščem si te čebele zgrade kopico podolgovatih voščenih posodic za med in cvetni prah različnih velikosti (lončki za zalogo). Osa *Polybia scutellaris* spravlja med ob robu satja.

Navpično, dvostransko satje z vodoravno in malo napošev obrnjenimi celicami je zelo uporabno. V njem ne vzrejajo čebele samo zaroda, ampak vlagajo vanj tudi med in cvetni prah. Teh lastnosti ne najdemo pri drugih kožokrilcih. — Tako preprosto gnezdo v zvezi z velikim številom osebkov, posebnim načinom rojenja in navpičnim, dvostranskim satjem so tiste prednosti, na katerih temelji čebelarjenje in ta posebnost, da smo uvrstili čebelo med gospodarsko pomembne živali.

NE OPUŠČAJMO MEDICE

FRANCE GUNA

Menda ni Slovenca, ki ne bi vedel za medico. Saj smo se že v osnovni šoli učili, da so jo delali stari Slovani. Tudi iz ust naših dedov in pradedov smo slišali, kako se je ta ali oni včasih pošteno nalezel te znamenite pijače.

Vendar pa so danes redki, ki bi medico tudi poznali. Razumljivo! Saj le malokdaj nanese, da pride medica na mizo, a še tedaj le bolj za pokušnjo. Se nam pač umika, če že ne v pozabljenje, pa vsaj v preteklost, kamor so se docela umaknile »buče« in majolike, iz katerih so jo točili in pili naši očanci. Nov način čebelarjenja ji izpodnaša tla, kakor izriva v muzej našega zasluznega kranjiča ter z njim vred cele skrinje naše čebelarske pozcije.

Pa bi bilo škoda medico opustiti. Tudi ni vzroka za to, dasi razlogi za napravljanje medicine danes niso tako tehtni kot nekdanj. V prejšnjih stoletjih so bili namreč naši čebelarji skoro primorani, da so ob jesenskem trganju od medu mastne pretlačene voščine v vodi izplakovali, če so hoteli te obilne in dragocene ostanke s pridom izkoristiti. Danes ta razlog sicer odpade, ker imamo točila, ki nam do čistega iztočijo med, mastno satje pa nepoškodovano vračamo čebelam. Vendar pa bo še vedno marsikomu zelo prav prišlo, ako mu bo uspelo, da si pripravi nekaj dobre pijače za domačo rabo ali pa morda celo za prodaj. To velja posebno za čebelarje, ki nimajo svojih sadovnjakov ali vinogradov, da bi pridelali lastno vino ali sadjevec; in takih čebelarjev je danes sorazmerno dosti več kot v prejšnjih časih.

»Kaj bi jo delal, ko pa mi ne uspe,« bo rekel ta ali oni, ki ima z medico grenke izkušnje. »Saj sem že večkrat poskušal, a se mi je še vedno skazila. Bolje nič, kot ponesrečena medica!« bo poudaril drugi. — Da, prijatelj, to drži! Kar je res, je res! In ravno v tem je vzrok, da celo čebelarji, ki imajo medu na pretek, nočejo imeti opravka z medico. O, koliko bridkoveselih storij bi vedeli povedati čebelarji, ki so se ukvarjali z napravljanjem medicine! Saj mi ne bodo zamerili, če za uvod in dobro voljo povem eno takih: je resnična.

Ugledna čebelarska družina v dolenjskem gričevju je za otvoritev novega kolektivnega čebelnjaka organizirala veselico. »Za jedačo in pijačo poskrbljeno!« je stalo na lepakih, kakor se spodobi. Da bo ta »pijača« medica, je bilo samo po sebi umljivo. Le kaj naj bi pili, če ne medicine, ko pa organizirajo čebelarji!

Bil pa je za medico »zadužen« tovariš Stane. Saj bi se bil na seji odločno uprl in se otresele te odgovorne naloge, a ga je sam vrag premotil, da se je le podal. Rok od Kresa do Velikega šmarna se mu je zdel sicer malo kratek, pa bo menda že šlo. Poleg tega se je spomnil okusne medicine, s katero ga je bil včasih pogostil prijatelj Tone. Zanašajoč se na recept, ki ga bo dobil pri njem, se je odločil. Kje bo dobil med, ga ni skrbelo, saj ga je bil prav tiste dni že obilo natočil, mimo tega pa mu nazadnje od vsega utegne kaniti še kak dinarček. Pa naj bo! Spodleteti ne more; če že ne bo odlična, prav dobra bo gotovo...

Pa mu je kljub temu spodletelo in medica ni bila ne odlična in ne prav dobra. Vrag vedi, kako je moglo do tega priti. Saj je več tednov kar krepko

šumelo v sodu in medica je tako metala iz sebe, da jo je kar naprej zalival. Res ni vedel, ali naj se jezi na sod ali na klet, na recept ali na svojo življenjsko tovarišico, ki mu je v upanju na dobro kupčijo marljivo ministri-rala pri kuhi. Ali pa ga je morda sam kaj polomil...?

Bližal se je Veliki šmaren in Stane ni vedel, kaj naj stori. Ob misli na čebelarsko veselico mu je postalo vroče, da ga je obličal pot. Najrajši bi se kar bolnega »opil«, da mu vsaj ne bi bilo več treba hoditi na seje. Toda kako naj se izgovarja na bolezen, ko mu je pa ravno tista leta sevalo z obraza toliko zdravja in moči, kot bi si vsak dan mazal kruh z matičnim mlečkom.

Nazadnje se je pa tovariš Stane vendarle še dosti srečno izmazal iz mučne zagate. Bilo je med drugo točko dnevnega reda zadnje seje pripravljalnega odbora. Tajnik je prišel z branjem zapisnika do kočljivega mesta: »Točila se bo pristna medica, za katero odgovarja tov....«

Ni utegnil prebrati stavka do konca, ko se že ojunaci tovariš Stane in mu udari v besedo: »Tovariši, zapik — medice ne bo!«

»Kaj,« se razburi predsednik, »saj vendar ti odgovarjaš zanjo!«

»Seveda odgovarjam. Saj vidite, da odgovarjam. In prav zdajle odgovarjam, da medice ne bo!«

»Pa zakaj bi je ne bilo?« poseže vmes tajnik.

»Zakaj, zakaj...« se je začelo zatikati Stanetu, ki je zdaj odgovarjal za medico le še kot obtoženeec. »Zakaj? Zato! — Zato, ker jo dajemo na solato. Nekaj smo je že snedli, nekaj je pa še homo! Tako! Drugič naj se pa kdo drug obligira za medico, — mene ne dobite več!«

Namesto burne diskusije, ki se je obetala in pred katero je prej čebelar Stane tako trepetal, se je razlegel med čebelarji prisrčen in neutolažljiv smeh, ki ga ni bilo ne konca ne kraja, četudi so bili vsi solzni. Se pri »slučajnostih« je tega ali onega znova posilil smeh, ko se je spomnil solate, kisane z medico.

Na veselici pa vseeno niso bili brez pijače. Res, da ni bila »rujna« medica, ki so jo napovedali zapeljivi lepaki in za katero je tako težko »odgovarjal« tovariš Stane, bil pa je zato pristen cviček, ki ga je zadnji večer kar na hitro roko s svojim Pramom pripeljal z bližnje vinorodne Gabrovke Nacetov Francel, disciplinirani član agilne čebelarske družine. Žalostno, toda resnično. Pa kaj bi, — saj je s pijačo tako skoro na vsaki čebelarski proslavi! Lepa reklama za medico, kajne!

*

Jaz pa pravim, da tovariš Stane le ni imel najhujše smole s svojo medico. Če se mu je res skisala tako, da jo je lahko použil na solati, je vsaj nekaj imel od nje. Lahko bi bilo namreč slabše — tako da medica ne bi bila ne za v močnik ne za v ješprenj.

Ta ali oni, postavim, bi želel imeti zelo močno, opojno medico, pa bi vzel v ta namen gosto, z medom prenasičeno raztopino. To je zelo tvegan poizkus, zakaj pregosta raztopina s preveliko množino sladkobe zelo težko pokipi do kraja. Taka pijača pa je potem močno nagnjena h kisanju, čeprav se zaradi preobilne sladkobe niti noče skisati popolnoma. Zato zelo spominja

na vinsko zavrelico in je z njo poseben križ. Piti je ne moreš, ker te v grlu peče od kisline in sladkobe, ki se med sabo grizeta v zoprno osladnost; za kis pa tudi ni, ker iz nje še preveč udarja medeni slad.

Nekateri skušajo rešiti, kar se rešiti da, pa kuhajo iz take medice žganje. A tudi to je precej nehvaležen posel. Žganja, ki je sicer lahko odlično, je veliko manj, kot bi ga smel pričakovati, ker med ne pokipi docela in se torej ne spremeni v alkohol. Prav ta med pa se potem v kotlu peni in sili v kapo ter tako včasih povzroča precejšnje preglavice tistemu, ki kuha.

Pa so še druge, večje ali manjše napake, ki jih opažamo pri medicini. Nekje sem videl medico črno kot »kofe«. Saj v ustih ni bila ravno zoprna, a lastnik mi jo je kar dobro označil: »Ta je bolj za ženske...« Res, bila je sladka in alkohola v njej skoro ni bilo čutiti. Ni bila sicer posebno gosta, toda ni se učistila, kot bi se bila morala. Čista je bila le v toliko, v kolikor jo je čebelar skrbno precedil.

Nekoč pa sem naletel na medico, ki je bila za oko dosti mikavnejša: svetlorumena in skoro prozorna. Ni bila kaj močna, a po okusu ni bila napačna. Ko pa sem jo pustil nekaj tednov v kleti, se je slabo izkazala, četudi je bila v dobro zaprti steklenici. Kar zaživelo je v njej — očitno se je začel v njej nov kemijski proces. Prej čista in prozorna, je postala zdaj motna in kalna, naposled pa se je skisala. Mnenja sem, da je bila ta medica pripravljena bolj za takojšnjo porabo.

Pa bodi dovolj o teh napakah in nevěščnostih, da komu medice popolnoma ne priskutim in ga za vedno ne odvrnem od nje. Saj bi tako utegnil s svojimi besedami doseči ravno nasprotno, kot želim. To pa nikakor ne gre, čeprav se mi zdi nadvse koristno, da pri navodilih in praktičnih nasvetih opozarjamo tudi na napake, ki se nam utegnejo primeriti. »Na napakah se učimo,« je pregovor kot nalašč za čebelarje. Navodilo v knjigi je eno, lastna izkušnja pa drugo.

Kar hočem posebno poudariti, pa je: Ne opuščaj medice, ker se ti je morda enkrat ali dvakrat ponesrečila, temveč izpopolnuj svojo prakso tudi v napravljanju medice, kakor si jo moraš izpopolnjevati v prestavljanju in nastavljanju, v zazimovanju, kuhi voska itd.! Verjemi, da je dobra medica res žlahtna pijača, ki bo tvoji mizi prav tako v čast kot pristna kranjska klobasa ali prekajen svinjski želodec, s kakršnim ti postrežejo na Pakj ali v Ljubnem. — Vsem pa seveda tudi ne moreš ustreči; okusi in slasti so pač različne. Gospod Zagloba je pil medico z vsem spoštovanjem, razvajeni godec Radovan pa je v bizantinskem taboru stikal bolj za mehovi vina; medica mu je bila le za skrajno silo. Marsikdo spiže kozarec medice, a jo že čuti, drugi pa v dušku stresa frakelj najmočnejše slivovke, a kljub temu toži, da je oplaknjena in da nič ne požge po grlu; ima pač precej utrjen goltanec.

No, kakšna pa naj bi pravzaprav bila prava medica? — Odgovor na to vprašanje ni niti preprost niti enoten. Kakor so namreč komponente, ki medico oblikujejo, mnogovrstne, tako so potem tudi lastnosti in kvalitete lahko zelo različne. Pri enem čebelarju dobiš tako, pri drugem pa čisto drugačno. Ali pa dobiš pri istem čebelarju letos tako, drugo leto pa spet nekoliko drugačno. Tu so možne dosti večje razlike kot pri vinih.

(Dalje prihodnjič)

DOBA ROJENJA

EDI SENEGACNIK

Tudi čebelje družine se po naravnih bioloških zakonih razmnožujejo. Njihov čut za ohranitev vrste je silno močan in zato se pojavi spomladi mesca maja ali junija v njih rojilni nagon. Ta je pri naši kranjski čebeli tako izrazit, da ga je pogosto le težko preprečiti. To je prav gotovo slaba lastnost naše čebelje pasme. Povsod po svetu, kjer imajo našo sivko, priznavajo, da je ena izmed najboljših pasem, očitajo pa ji preveliko rojivost. Zato so naše čebelje pleme križali z drugimi nerojivimi in dobili odlično nerojivo pleme, o katerem pravi Adam Kehrle, da je v vseh pogledih najboljše. Tudi pri nas doma so mnogi praktični čebelarji z dolgoletnim odbiranjem in doslednim odstranjevanjem rojivih družin dosegli, da jim čebelje družine nič več ne roje ali pa le zelo redko.

Zanimivo je, da imamo, med našimi čebelarji take, ki si rojev močno žele, in take, ki jih ne marajo. Ti zadnji imajo vsak roj za pravo nesrečo. Jasno je, da si čebelarji, ki čebelarijo na med, rojev ne žele. Vsak roj pomeni oslabitev čebelje družine in v naših razmerah niti roj niti izrojenc ne dasta dosti medu, pogosto pa celo zimske zaloge ne. Zato store ti čebelarji vse, da preprečijo rojenje. Naravo pa nekako ukanijo tako, da sami naredo roje in izberejo zanje matice, ki so jim najbolj pogodu. Pri tem je seveda potrebna precejšnja spretnost, ki si jo čebelar le polagoma pridobi.

Kdor si želi rojev, ta naj ima družine tudi spomladi toplo odete. Toplota in majhen prostor povečujeta rojilni nagon. Naši kranjčiči in koši so po svoji prostornini kot nalašč za to. Žnideršiči so večji, zato jih moramo pustiti vso pomlad toplo odete, po potrebi pa jih še krmimo na roj. Medišč jim ne odpiramo in satov ne nastavljam. Družino bomo s tem prisilili, da nam bo prej ali slej rojila.

Z naravnimi roji, ki jih dobimo, moramo skrbno ravnati. Zlasti prvci so navadno zelo močni. Vsadimo jih v lepo očiščene in razkužene panje na same satnice. V panju naj ne bo praznega prostora, sicer nam bo začel roj graditi ravno v tem prostoru in se ne bo zmenil za satnice. Če je roj majhen, pregradimo panj z ločilno desko, prazen prostor pa izpolnimo s papirjem ali lesno volno. Roj naj dobi vedno cele satnice in ne samo osnov. Če nastopi slaba paša, osnov ne bo dopolnil s čebeljim satjem, ampak kvečjemu s trotovino. Rojem načeloma ne dajemo medenih ali izdelanih satov. Šele čez nekaj dni, ko so čebele že začele potegovati satnice, jim lahko pokladamo sladkano ali medeno raztopino (1:1), zlasti če ni več paše. Ob dobri paši jih ni treba krmiti. Čez nekaj dni poglejmo, kako so satnice do-delale. Pogosto jih močni roji pokvarijo. Preveč pokvarjene je treba zamenjati z drugimi. Paziti pa je treba tudi na sprašitev matic. Če so se zgubile na prahi, dodajmo osirotelemu roju oziroma izrojencu drugo matico ali pa mu vcepimo matičnik. Z dodajanjem zalege, iz katere naj bi si čebele spodredile novo matico, ne bomo veliko opravili. Šibkejše roje lahko okre-pimo z godno zalego iz močnejših panjev, kakor hitro so se matice sprašile.

Pazimo, da bodo roji močni. Zato združujmo zlasti drujce in trekovce. Manjše drujce ali trekovce, ki imajo matice iz dobrih družin, lahko vsadimo

tudi v štirisatne prašilnike. Ko se bodo matice sprašile, bomo imeli rezervne družinice, ki nam bodo prav prišle, če ne prej, pa v naslednji pomladi.

Čebelar, ki ne mara naravnih rojev, bo imel v tem času mnogo dela, če bo hotel preprečiti rojenje. Danes precej dobro vemo, da preprečuje oziroma zmanjšuje rojilni nagon povečevanje prostora in dodajanje satnic. S tem zaposlimo zlasti mlade čebele, ki imajo razvite voskovne žleze. Zaposlimo jih tudi z dodajanjem odkrite zalege. To zalego hranijo z mlečkom, ki ga proizvajajo v svojih goltnih žlezah. Po najnovejših ugotovitvah jih prav obilica tega mlečka sili k rojenju. Dokler čebele grade satovje, ne bodo rojile. Zato pomaga čebelarju tudi kontrolni ali gradilni satnik, iz katerega je treba redno izrezovati satje, ki so ga čebele zgradile in ga je matica zalegla. Prav po satju v gradilnem satniku lahko ugotovimo, če so družine v rojilnem razpoloženju. Zato je ta satnik pri preprečevanju rojenja zares velikega pomena. Seveda pa je treba v dobi rojenja satje v njem vsak teden spodrezati in ga dati v panj, še preden zajame družino rojilno razpoloženje. Z njim je precej dela, zato ga nekateri lagodni čebelarji odklanjajo, češ da je to nepotrebna navlaka.

Z doslednim odbiranjem in z vzrejo matic iz nerojivih družin bomo rojenje lahko v taki meri zavrlji, da ne bo predstavljalo v našem čebelarstvu nobenega problema več. V treh desetletjih skrbnega odbiranja mi je uspelo, da mi danes čebele v žnideršičih skoraj nič več ne roje. Seveda pa s tem ni rečeno, da kako leto ne dobim treh ali štirih rojev. Ne smem pa se vdajati brezdelju. O pravem času je treba družine prestavljati, jim dodajati satnice in mlado zalego, odvezemati godno zalego in skrbno izrezovati sate v gradilnih satnikih. Družinam, ki mi roje, uničim matice in dodam druge. Spominjam se neke zelo rojive družine, ki sem jo dobil za osvežitev krvi od znanega vzrejevalca. Da bi ne rojila, sem jo razdelil na tri prašilčke, pa so mi potem vsi trije rojili. S takimi družinami ni nič jih je treba zavreči.

Napreden čebelar razširja svoje čebelarstvo največ z narejenci. Narejence lahko napravi na različne načine. O tem nam izčrpno govori naša strokovna knjiga »Sodobno čebelarstvo II. del«. Tam bo našel tudi čebelar začetnik vsa potrebna navodila in si izbral najbolj primeren način. Pri napravljanju rojev pazimo na dve najvažnejši stvari: Roj mora biti dovolj močan, matico pa mora imeti iz dobrega, po možnosti najboljšega rodu. Razume se, da mora imeti tudi dovolj medu in cvetnega prahu. V prvih dneh mu dodajmo še nekoliko vode. Nič ne škoduje, če pokladamo takim rojem tudi sladkorno ali medeno raztopino v razmerju 1:1.

Najprimernejši čas za delanje rojev je ob prestavljanju. Takrat najlaže pridemo do zaleženih satov, ki so nam za to potrebni. Močnim plemenjakom se ne bo prav nič poznalo, če jim jih nekaj odvezememo. V svojem čebelarstvu delam le močne roje, ki dobe 6 do 7 satov pokrite zalege, sat medu in obnožine ter nekoliko vode. Ko se povale vse čebele, lahko tak roj tekmuje celo s plemenjaki.

Narejenim rojem vcepim čez nekaj ur, ko so odletele stare čebele, godne matičnike. Te sem si pripravil že prej v redniku. Zanj izberem vsako leto kako srednjemočno družino, ki jo pripravljam na roj in izdatno krmim.

Ko je v rojilnem razpoloženju, ji odvzamem matico. Čez 9 dni ji potrgam v jutranjih urah vse matičnike. Popoldne dodam vzrejno gradivo, to je sat z jajčeci iz najboljše družine. Ta sat v polkrogu prirežem, obrobne celice pa skrajšam skoraj za polovico. V obrobnih celicah pustim vsako drugo ali tretje jajčece, ostale pa odstranim. Brezmatični rednik, ki sem mu pred 6 urami potrgal vse matičnike, se z nepopisnim navdušenjem loti vzreje matičnih ličink in mi potegne do 20 matičnikov ali še več. Vse je odvisno od moči družine in števila mladih čebel. Godne matičnike potem vcepim narejencem. Za rezervo si napravim tudi 10 ali 20 štirisatnih prašilčkov. Ti mi pridejo zelo prav, kadar je treba izmenjati oslabele matice v plemenjakih bodisi med letom ali pred zazimljenjem kakor tudi spomladi, če je treba nadomestiti morebitne izgube matic. Celo za prodajo ostane marsikdaj kaka taka družinica.

Manjši čebelarji, ki bi težko žrtvovali kako družino za rednika, naj se združijo! Eden bo dal rednika, drugi vzrejni material itd. Potem pa si bodo matičnike ali že izvaljene matice razdelili. Bistvo vsega dela in uspeha je prav v močnem redniku in izbiri vzrejnega gradiva. Tu ne smemo prav nič skopariti. Mislimo na koristi, ki jih bomo imeli od bodočih dobrih matic. Včasih najdemo godne matičnike pri kaki dobri družini. Potrgajmo jih in uporabimo za narejence, če družina ni rojiva. Matičnikov rojivih družin pa nikar ne uporabljajmo.

Prav je, če od časa do časa za osvežitev svojih čebeljih rodov kupimo kako matico od dobrega in zanesljivega čebelarja vzrejevalca. Sicer pa se pri narejanju rojev skrbno ravnajmo po navodilih, ki jih je v naši strokovni knjigi na pretek. Nemogoče je, da bi na tem mestu navedli prav vse.

Tja do konca kostanjeve paše bomo imeli dovolj opravila, če bomo hoteli obdržati močne družine in jih obvarovati pred rojenjem. Ne pozabimo pa na narejence in naravne roje. Skrbno jih pregledujmo in pazimo, da jim ne bo nikdar zmanjkalo hrane. Če so šibki, jim dodajmo od časa do časa godno zalego.

Zavedajmo se, da je od našega znanja in ravnanja v tem času odvisen ves čebelarski uspeh v tekočem in delno celo v prihodnjem letu.

POPLAH V CENTRU

(Iz spominov čebelarja Janeza Trota)

Mikélov Mihél je bil na eno oko slep, na drugo pa nič videl ni, a mu zato ni zameriti, če je pred glavno pošto, ko je kanil s promenade kreniti na desno proti Krimu, kamor je peljal muhe čebelarja Bonifacija Sršena na pašo, zavijal na pločnik. Tem bolj pa je zameriti obema razumnima konjema in nerodnemu vozu, da se je z občutljivim tovorom vred sumljivo zamajal, in, ker je bil tovor slabo povezan, se je en AŽ nedisciplinirano podričnil na rob voza, se rahlo zagugal in potem brez oklevanja poskočil na granitne kocke. To samo po sebi ne bi bilo nič posebnega, saj se podobne stvari

primerjajo v najboljših družinah, če ne bi bilo v tem AŽ čebel in se ne bi pri padcu na stečaj odprl...

Kdor še ni doživel nenadne osvoboditve razbesnelih čebel, ali ni česa podobnega vsaj videl, ta si bo težko predstavljal strahotne posledice Mihe-love neprevidnosti...

Sproščena »predhodnica« čebelje armade se je zakadila v najbližji migetajoči cilj pred sabo — v oba konja in bliskovito izstrelila bridko salvo v njuna zadka, v najboljčutljivejšo mesto pod repom! Fuks in Šimel sta histerično zarezetgala in z divjoo bolečino v zadnjici ritnila visoko v zrak. Od tega ritanja je veselo poskočilo še pet AŽ-jev in se prekucnilo na cesto. Vsi, razen enega, so se tako sijajno razpočili, da so čebele vrele iz njih kot para iz počenega parnega kotla. In ker je bil Mikelov Mihel tudi gluh na eno uho, na drugo pa nič slišal ni, je šele tedaj vedel, koliko je ura, ko ga je ena od čebel iz panja št. 7 pritegnila z vso močjo za levi uhelj. Ta nepričakovana injekcija mu je oslabil vid in sluh čisto vzpostavila v aktivno stanje in ubogi Mihel je zarjul kot reaktivno letalo ob prebijanju zvočnega zidu in s prav tako naglico vzel pot pod pete navzgor po promenadi in izgini kot kafra za obzorjem... Treba je namreč pripomniti, da Mihel ni bil noben čebelar, temveč čisto navaden furman, ki je peljal soseda Sršena muhe na pašo, sosed pa se je doma po praznem čebelnjaku še nekaj motovilil in mu dejal, da bo s kolesom pridirkal za njim, naj on, Mihel, kar lepo naprej pelje! Zato torej Mihelu ni kaj reči, če je vzel »traso« čez mestno središče, pa tudi ne, če jo je v nagonu samoohrambe ucvrl na varno. Sicer pa v tem svojem podvigu ni bil osamljen, saj je nešteto meščanov (med njimi nekaj hudo uglednih) v tej bridki uri potolklo vse svetovne rekorde na kratke in srednje proge, koder je pač ta ali oni v splošni zmedii našel še kaka odprta vežna vrata. Takih vrat — odprtih namreč — je bilo z vsako sekundo manj, zakaj kdor koli se je rešil zanja, jih je s podeseterjeno egoistično ihto od znotraj brezglavo tiščal navzven, da niti bacil ne bi mogel več v vežo, kaj šele čebela ali celo preplašeno človeško bitje!

No, vse to pa je bil šele skromen začetek te strašne mestne tragedije. Glavno je bilo šele v razvoju! Konja sta namreč brez človeškega varstva ter v navalu novih sovražnih trum do kraja zgubila živce in razum ter se pognala v paničen beg. Pri tem je voz delno plaval po zraku, delno poplesaval kot baletka na opernem odru, ali pa poskakoval kot nogometna žoga na državnem nogometnem prvenstvu. Podobne vragolije so zganjali preostali AŽ-ejevci na vozu, le da je pri tem zdaj temu, zdaj onemu zmanjkalo tal in se je prekopicnil na trdo cesto, kjer se je s počenim vampom umiril. Nazadnje si je voz privoščil še vratolomno vožnjo po obeh levih kolesih, po nekaj metrih pa je to akrobacijo opustil in se zvrnil na hrbet in vse štiri pomolil v zrak... To je zadoščalo, da so se vezi med njim in konjema potrgale in sta osvobojena preganjanca brez uma zdrvela z oblakom čebel vsak v svojo ulico.

Splašen konj, obdan povrh še z rojem čebel, pa ni noben smrkovec, temveč resna nevarnost za življenje meščanov, ki ob nenadnem pogledu na drvečo pošast izgube vsak smisel za razsodnost in se obnašajo kot kure pred avtomobilom. V srce segajoči prizorji so se odigrali po obeh delih mesta, koder sta vihrali splašeni živali. Naravnost sadistično smer si je izbral

Fuks: čez živilski trg! Ob popisovanju teh prizorov bi odpovedalo sleherno človeško pero; najboljši pisatelji vseh ras in časov bi bili tu brez moči... Laže bi te prizore upodobil kak zelo genialen slikar, če bi vse to videl z lastnim očesom. Vse je bežalo ali ležalo na trebuhih, kokoši in piščanci so vreščali in frčali po zraku; med njimi so se mešale košare, solata, razbiti deli stojnic, torbice, klobuki; po tleh je teklo iz vseh sort prevrnjenih in razbitih posod od navadne kanglice do vinskega soda. Med, smetana, mleko, maslo, jajca, sočivje in sploh vse, kar se na trgu da dobiti, je bilo pomešano v nerazdružljivo in neužitno godljo, v njej pa so bodisi na riti, hrbtu ali trebuhu tičali preplašeni meščani in buljili za pošastjo, ki je v dveh, treh sekundah opravila to veličastno delo... Toda ne delajmo Fuksu krivice: on sam je podrl in prevrnil komaj stotinko tega, kar je napravila človeška panika. Vrnimo se raje k panjem, raztresenim po elitni mestni ulici! Domala iz vseh so vreli neizčrpnj roji hrabrih vojščakov. Brez pomisleka so se z bridko nabrušenimi želi vrgli v neizprosni boj s »krutimi« meščani, ki so jih med spanjem zahrbtno zaprli v lesene zaboje in jih peljali na prisilno delo. »Smrt tiranom!« je sikalo iz panjev in v mestu je nastal poplah, kakršnega od slavnega potresa ob koncu devetnajstega veka mestna kronika še ni zabeležila! Okna so se s treskom zapirala, rolete so živčno šklepetale čez vrata trgovin in lokalov, sirene so žalostno zavijale in z vseh bližnjih zvonikov je bilo plat zvona. In ves ta peklenski trušč so trgali presunljivi kriki meščanov, ki niso pravočasno našli zavetišča, zdaj pa je bilo vsako upanje, da bi se jih še kdo usmilil in jim odprl vrata, zaman. Zijala, na varnem za okenskimi stekli, so bila priča nesmrtnim prizorom na ulici. Nesrečniki so poplesavali v divjem zamorskem ritmu rumbe, rašple, bugi-vugija, ča-ča-ča in kalipse, pri čemer so čudovito skladno opletali z rokami okoli sebe, se tolkli po glavi, stegnih, rili z rokami za srajce in hlačnice, si ovijali suknjiče in krila okoli glave, pri tem pa odkrivali sovražniku druge, nezavarovane dele telesa. Bilo je tudi nekaj primerov mojstrsko izvedenih skokov s Tromostovja v Ljubljano. Take obupance so čakali gasilci z dolgimi kavljji na obeh bregovih pred zapornico, jih vlekli iz brozgaste vode kot ščurke na breg in jih potem sušili na soncu v parku, kamor čebele niso segle. Manj srčnim pa vse otepanje ni nič pomagalo; bili so brez moči! Brez moči je bila tudi oblast, ker napadalec ni bilo moč poloviti in jih spraviti za zapahe. Vse, kar je mogla storiti, je bilo to, da je iz spoštljive razdalje opazovala borbo in dajala po zvočniku meščanom navodila, kako naj se branijo čebel. Seveda pa je praksa dokazovala, da je med njo in teorijo velikanska razlika, rekel bi, nepremostljiva. Sem pa tja se je temu ali onemu napadencu posvetilo, da je v tem položaju edina rešitev v petah, in jo je ucvrl kot za stavo preč do žarišča borbe, dasi čebelarska praksa veli, da pred čebelami ne smeš bežati in jih z opletanjem z rokami dražiti. Toda to velja za normalne odnose med ljudmi in čebelami, nikakor pa ne za take primere. Tako so se počasi drug za drugim zanesli na svoje pete in zapustili vročo fronto. In tako ni poteklo deset minut, pa je bilo mesto okoli bojišča prazno in pusto ter izumrlo kot kak zaklet srednjeveški grad... Ko so čebele videle, da se nimajo več s kom pretepati, so se počasi umirile in postalo jim je strašno dolgčas. Kopičile so se na AŽ-ejih in leno poletavale nad pustimi strehami.

V to dolgočasje in mučno napetost pa so nenadoma zarigale gasilske sirene. Iz drvečih avtomobilov so poskakali možje v potapljaških oblekah, urno navili cevi na hidrante in odprli vodo. Mogočni slapovi vode so planili na razpočene AZ-jevce in milijone brenčečih zverinic okoli njih. Toda tudi to je bil le skromen Blažev žegen, ki mu ljudje niso zaupali in niso upali iz svojih skrivališč. Ko so gasilci ulico in vse, kar je bilo na njej temeljito preplavili, so zvili svoja čreva ter pobrali šila in kopita. Spet bi zavladala tišina, če se ne bi zgoraj na ulici prikazal droben, suhljat možic, kot bi iz tal zlezal. Nihče ni vedel, kdaj in odkod se je vzel. Bil je tu, prislonil je kolo k zidu (natanko pod napisom: KOLESA NA ZID NASLANJATI JE STROGO PREPOVEDANO!), si nadel čez glavo neko smešno pokrivalo s pajčolanom in se mirno lotil dela. Vsak panj si je najprej pozorno ogledal in ga zaprl, potem pa vzel kos časopisnega papirja, ga preganil in ga z nožem skrbno zatlačil v lesene razpoke panjev. Tako je obdelal vsak panj posebej in delo mu je šlo presenetljivo urno od rok. Prej ko bi človek mogel pričakovati, so bili panji zopet za silo nared, trije najhujši in neozdravljivi ranjenci pa so tičali zavezani v velikih jutastih vrečah. Oblaki pobeglih čebel so se vidno redčili in kmalu je bilo ozračje čisto kod pred katastrofo. Možic si je snel pustno pokrivalo in si obrisal znoj s pleše. Nato je sedel na bližnji panj in se bridko razjokal. Po tem so zijala za okni spoznala, da je možic čebelar.

Nemara je jokal uro, dve; kdo ve?, sedeč na panju kot kup neizmerne nesreče. Čeprav je bila nevarnost ukročena, si nihče od vrlih meščanov še ni upal na cesto, da bi ubogemu čebelarju izrekel sožalje vsega mesnega centra. Šele debelo uro potem, ko se je prikazal od nekod pobeglj Mihel z novim parom konj (od prvih dveh so Šimelna drugi dan ujeli v Vzhodni Nemčiji, Fuksa pa so čez tri dni identificirali v neki konjski mesnici v zahodnem predmestju, ko je bil že v klobase podelan in v juho prekuhan) in sta s čebelarjem postavila voz na noge ter z njim pobirala po cesti raztresene panje kot »Snaga« svoje pločevinaste kible izpred hišnih pragov, nato pa z nevarnim »eksplozivom« izginila za vogalom — šele potem je prvi, najhrabrejši meščan — centrumaš skrajno previdno pomolil kazalec leve roke skozi špranjo priprtih vežnih vrat, a ga že v tistem trenutku bliskovito spet povlekel na varno in zaloputnil vrata. Vendar — začetek je bil storjen! Pol ure nato je tvegala drugi poskus in za kazalcem porinil še roko do komolca skozi špranjo. Ko čez nadaljne pol ure ni bilo nič, je postavil življenje na kocko — in stopil na ulico! (Vsekakor s suknjičem čez glavo.) Meščani s sploščenimi nosovi na šipah so nekaj časa boljčali v norega junaka, ki se tako lahkomiselnost igra z življenjem, nato pa mu priznavajoče zaploskali. To je junaka opogumilo, da je porinil glavo iz suknjiča kot želva iz oklepa in — ostal živ!... Niti opletati mu ni bilo treba okoli sebe! — In ker je bil povrh vsega še mlad in zal mladenič, so se okna kot na povelje na stežaj odprla in nežne ročice so vsipale nanj rdeče nageljne in duhteči rožmarin. Vsi so si brisali solze sreče in mahali z belimi robčki junaku v pozdrav. Mesto je bilo rešeno!...

Ne bom pravil, kdaj natanko in komu osebno se je to primerilo; morda se sploh nikoli ni — a če bi se, menite, da bi bilo kaj drugače—?! — ...

S čebelarskim pozdravom zum! zum! —

Vaš Janez Trot

ODGOVORI

Odgovor k 3. vprašanju o čebelah na koruznih steblih. Znano je, da nabirajo v poleitnih jutrih čebele vodo na rastlinah. Sele ko sonce posuši roso, so prisiljene obiskovati luže, studence in napajalnike. To bo tudi vzrok, da obiskujejo čebele koruzo. V zalistju se ob dežju ali obilni rosi nabira voda, ki le počasi hlapi. V koruznem stebelu je zaradi neprestanega pretakanja snovi vedno hladno, kar tudi zavira izhlapevanje vode iz listov.

Tudi sok iz trte je čebelam dobrodošel. Vsebuje precej rudninskih snovi, ki so potrebne vsakemu živemu organizmu. Morda vsebuje celo nekoliko sladkorja, vendar ga naš jezik ne občuti, ker ga je premalo. Drugače je pri brezi. Če spomladi, preden se začno odpirati popki, ranimo deblo, bo skozi rano kmalu pritekla sladka tekočina. Ugotovili so v njej 0,5 % sladkorja. Se slajši je sok ostrolistnega gorskega javora (1 %). Zlasti je znan glede tega ameriški sladkorni javor. (*Acer saccharatum*), ki odaja do 3 % sladkorja in ga zaradi tega goje na plantažah.

Franček Šivic

K 5. vprašanju o matici v roju. Če se je pojavila zalega šele sedmi dan po rojenju, je to znak, da je rojila mlada, nesprašena matica, kajti sprášena začne takoj zalegati, čeprav včasih celice še niso dograjene. Vprašanje pa je, ali je bil roj drugec, trekovec ali roj s pevko. Odločuje teža roja. Drugci tehtajo navadno 1–2 kg, trekovci seveda manj, roji s pevko pa 2,5 do 3,5 kg. Pevec ni nič drugega kakor drugec, ojačan s čebelami, ki so odletele s pevcem, pa so se zopet vrnile, ko je roj izgubil matico, ki iz tega ali onega vzroka ni mogla leteti. Zanimivo je, da se pri vračanju takega roja nakopiči na bradi in po panju mnogo starih čebel, ki se praše in razširjajo vonj iz vonjalnih žlez. Tako privabljajo mladice, ki so bile zapustile z rojem svoj panj, ne da bi se že prej orientirale v okolici. To prašenje traja ena do dve uri, dokler se ne vrnejo vse mladice.

S. R.

K 4. vprašanju o medenju oljke. Po zatrjevanju ruskih čebelarških piscev, je oljka izborno medovito drevo. Glukov pravi, »da je za zvišanje njene rodnosti nujno potrebna prisotnost čebel, na drugi strani pa daje velikanske količine medu v maju in juniju.« Vendar se naši čebelarji, ki vozijo čebele v Istro, z njenim donosom nič kaj ne pohvalijo. Bolj jo cenijo kot dobaviteljico obnožine, saj naberejo na njej čebele skoraj več cvetnega prahu kot na pravem kistanju.

U. R.

VPRAŠANJA

6. Prezimovanje rezervnih matic. Sodobno čebelarstvo priporoča, da v dobi rojenja narejamo prašilčke z rezervnimi maticami, ki jih čebelar lahko porabi, kadar hoče izmenjati neustrezno, deloma pa zato, da jih z drugimi panji vred zazimi. Saj se često zgodi, da kaka matica pozimi v plemenjaku odmre, pa mu z rezervno družino lahko rešimo življenje.

Vzrejo in zazimovanje rezervnih matic priporoča v Slov. čebelarju leta 1957 tudi A. Brezavšček. V Slov. čebelarju 1958 pa L. Babnik nasproti temu trdi, da se rezervne matice nikakor ne izplačajo niti za lastne potrebe, češ da stanejo družnice s tankimi maticami spomladi, če jo sploh dožive, najmanj 5000 din ali še več.

To sta dve popolnoma nasprotni trditvi. Zato se obračam na izkušene čebelarje z vprašanjem, kakšno je njihovo mnenje glede tega.

S. K.

7. Čebele v novem čebelnjaku. Svoj stari čebelnjak moram podreti. Postavil bom novega na drugem prostoru. Kako naj napravim, da se mi ne bodo čebele pri premestitvi porazgubile.

T. V.

8. Čebelnjak v gramozni jami. Svoj čebelnjak nameravam premestiti v staro gramozno jamo, v kateri je precej velika mlaka. Gotovo je voda za čebele spomladi dragocena, vendar se bojim, da bi v mlako padlo precej čebel in utonilo.

K. P.

FRANC BERNIK

Staro se umika mlademu. Ta neizprosni zakon narave je zopet terjal svojo žrtev v naši čebelarški družini. Umrli je France Bernik iz Bodovlj pri Skofji Loki, eden najstarejših izmed škofjeloških čebelarjev.

Rojen je bil 1878. leta. Čebelariti je začel že v otroških letih. Ko se je leta 1905 ustanovila naša čebelarška družina, je takoj pristopil k njej kot član in ji ostal zvest do svoje smrti. Bil je tudi dolgo vrsto let njen delaven odbornik. Do druge vojne je bil dalj časa župan obširne hribovske občine, kar ga je poleg kmetijskega dela zaposlilo čez glavo. Kljub vsej zaposlenosti pa čebelic ni nikdar opustil. Vedno je našel dovolj časa za njihovo oskrbovanje. Udeleževal se je redno vseh občinskih zborov, predavanj in tečajev ter si tako večal svoje čebelarstvo znanje. Zadnja leta ga je bolezen priklenila le na dom in čebele. »Slovenski čebelar« mu je tedaj nudil zadnjo uteho. Sedaj dela družbo mnogim čebelarjem na najboljšem pasišču, kjer bomo dobili tudi ostali čebelarji svoje mesto.

Tajnik družine Skofja Loka

CIRIL SKRABAR

Mrzel veter je bril preko Vranskega polja in pokopališča, ko smo se poslavljali od umrlega dolgoletnega čebelarja Cirila Skrabarja, upokojenega rudarja iz Jeronim pri Vranskem. Zaradi bolezni je bil že leta 1935 upokojen. Kot upokojenec se je naselil v našem kraju. Čebelaril je prvotno s kranjiči, a kmalu se je oprijel naprednega čebelarjenja ter bil vzoren čebelar. S svojimi nasveti in izkušnjami je rade volje pomagal vsakomur, posebno čebelarjem začetnikom. Od usta-

novitve čebelarške družine na Vranskem v letu 1946 je bil član odbora in zvest naročnik Slovenskega čebelarja vsa leta svojega čebelarjenja. Bolehal je dalj časa na želodcu. Ko je bil že na smrtni postelji, je vedno govoril o čebelah ter naročal svojcem, naj pazijo, da bodo pravočasno pripravljene za zimo.

Dragi Čiril! Tvoja smrt je napravila veliko praznino v naših vrstah. Želimo ti, da bi počival v miru, mi pa te bomo ohranili v trajnem spominu. Naj ti bo lahka vranska zemljica.

Franc Košir

JANEZ KERZIN

16. IV. 1960 je bil hladen spomladanski dan. Na pokopališču v Ljubljani so se barjanski čebelarji za vedno poslovili od svojega priljubljenega tajnika Janeza Kerzina. Z njegovo smrtjo je nastala v barjanski družini nenadomestljiva vrzel.

Pokojni Kerzin se je rodil 22. junija 1897 na Barju. Ze kot otrok je vzljudil čebele in se živo zanimal za njih življenje. Bil je med ustanovitelji barjanske čebelarške družine, njen dolgoletni tajnik, izvedenec za čebelje bolezni ter strokovnjak za kuho voska. Skratka, bil je duša čebelarškega življenja na Barju.

Kerzin pa ni bil samo dober čebelar, ampak tudi plemenit človek, kakršnih je malo. Mladi in stari čebelarji so radi poslušali njegove bogate čebelarške izkušnje in nasvete. Kadarkoli je šel kdo od nas mimo njegove hiše, se je, če je le utegnil, oglasil pri njem. Za čebele in čebelarje je vedno našel čas in dobro besedo. Kdor ga je spoznal, ga ni več pozabil. Bil je vedno dobre volje. Dobre volje ni izgubil niti tedaj, ko ga je neusmiljena bolezen prikovala na posteljo.

Zalostno bučijo čebele v Kerzinovem čebelnjaku, kot da bi vedele, da ne bodo več občutile njegove ljubeče roke. Za njim pa žalujemo tudi čebelarji, ker se zavedamo, kaj smo z njim izgubili.

Ali čebele občutijo bolečine? To vprašanje mi je že nekajkrat rojilo po glavi, ko sem pri opravljanju panjev s satnikom ali z okencem prerezal kako čebelo na dvoje, tako da je ostala brez zadka. V svoje največje začudenje sem videl, da je taka čebela lezla kar neovirano naprej, prav kakor da je ni nič doletelo. Vedel sem, da bo kmalu morala umreti, ni mi pa šlo v glavo, kako more živalca do taki hudi poškodbi sploh še kak trenutek živeti. Prepričan sem bil, da mora tako poškodovana čebela trpeti hude bolečine; zato sem jo naglo pokončal.

Vse nejasnosti okoli vprašanja, ali čebele bolečine občutijo, je pa nedavno pojasnil znanj monakovski zoolog prof. Dr. Karl Frisch. V časopisu *Naturwissenschaftliche Rundschau* (zvezek 10—1959) je objavil članek, ki je v njem rečeno, da čebele bržkone ne občutijo nobene bolečine. To je dognal s posebnimi poizkusi, o katerih je govor nižje. Dr. Frisch pri tej priliki poudarja, da je treba zavreči staro naziranje, da so žuželke živali nižje vrste. To muenje niti malo ne drži, nasprotno v marsikaterem pogledu vretenčarje celo nadkriljujejo.

Kakšni so bili poizkusi dr. Frischa? Čebeli, ki je sedela pri skodelici s sladkorno raztopino, je s škarjicami odstrigel zadek, seveda tam, kjer se drži prsi. Čebela se za to dejanje ni zmenila in je srkala raztopino mirno dalje. Razloček je bil sedaj samo v tem, da se raztopina ni več nabirala v mednem želodčku, marveč je tekla zadaj iz čebele kakor voda iz presekanega konja lažnivega kljukca. Čebela se raztopine nikoli ni nasitila, dokler ni utrujena omagala in se zvrnila, da konča svoje življenje. Tako vedenje pa je težko združljivo z občutkom bolečine.

Navadili smo si misliti, da pomeni bolečina visoko stopnjo razvoja organizma. Dr. Frisch pa dokazuje ravno nasprotno, in sicer s čistimi anatomske dejstvi. Medtem ko imajo vretenčarji kostno ogrodje v svoji notranjosti, mišice pa zunaj, je to pri žuželkah ravno narobe. Oklep (ki je njihovo okostje) imajo zunaj, mišice pa znotraj telesa. Samo pri mehki, občutljivi zunanosti je bolečina

svarilo življenjske važnosti. Ona skrbi za to, da se obvarujemo poškodb.

A. Bukovec

Mlado satje ni dobro za prezimovanje čebel. To trditev sem že večkrat bral in pisci so priporočali, naj mlado (menda belo) satje pred zimo odstranimo iz plodišč, češ da na njem čebele slabo prezimujejo. Menda ni tako toplo kakor starejše, že zaleženo.

Bele, še nikdar zaležene sate najdemo včasih pri rojih ali pri starcih, to pa vselej le ob kraju gnezda. V njih je po navadi največ medu. Čebele jih obsedajo le v močnih panjih.

Zaradi teh satov bodo čebele vseeno dobro prezimile, samo da je v njih primeren med. Še na mar naj nam ne bo, da bi jih jeseni zamenjavali s starejšimi.

Belih satov sredi gnezda po navadi ni, kvečjemu če jih je čebelar tja vtaknil. Nekateri čebelarji tožijo, da matice mladih satov nočejo zalegati. To utegne veljati le za sate, izdelane iz satnic. Pa še to ne bo vselej res. Ob slabi paši se matice takih satov rade izogibajo.

Kako je s prezimovanjem na belem satju in z zaleganjem takega satja, smo se včasih lahko prepričali pri rojih, vsajenih med ajdovo pašo v kranjiče. Prejšnje čase, ko je ajda še dobro medila, se je dostikrat zgodilo, da so prvci med ajdovo pašo dali vnuke. Tak roj, vsajen sredi te paše v kranjiča, je zgradil do konca paše satja za dober klobuk, toliko da je z njim panj zaprl. Po končani paši je bilo v gnezdu zalege komaj za dobro ped. Večina satja je ostala nezaležena in bela kakor sneg.

Če so imeli taki roji zadosti zaloge in dobro matico, so jih čebelarji radi puščali za plemo. V normalnih zimah so navzlic mlademu satju kar lepo prezimili. Ob izdatni spomladanski paši so čebele kmalu začele satje noviti, dobre mlade matice pa sproti zalegati, čeprav je bilo komaj zgrajeno.

Mislím, da ga ni čebelarja, ki bi v svojih panjih ne videl rad lepih belih medenih satov ob kraju plodišč. Samo, da bi jih kaj več bilo!

A. B.

Samo ameriški panj bo rešil naše čebelarstvo. V časopisu, namenjenem našim kmetom, je lani nekdo trdil — čebelar že ni bill! — da je prvi pogoj za čebelarski uspeh primeren sodobni panj in da je to edino ameriški. Pri njem je mogoče medišče poljubno povečati, kar je za uspešno čebelarjenje poglavitne važnosti.

Kdor ima količkaj čebelarske razsodnosti, bo priznal, da tiči v taki trditvi groba neresnica. Ni ga čebelarja, ki bi ne vedel, da je paša glavni pogoj za uspešno čebelarjenje. Kjer ni te, oziroma je ni dovolj, je ves čebelarjev trud zastonj, pa naj ima katerikoli sestav panja. Medu ne bo pričaral niti panj niti čebelarjeva spretnost.

V drugi vrsti je čebelarski uspeh odvisen od tistega, ki stoji za panji. Čebelar, ki je v teoriji in praksi dobro podkovan, bo tudi v krajih s slabšo pašo dosegel uspehe, četudi bolj skromne, medtem ko bo strokovno neizobraženi čebelar gledal prazne medene posode v sicer kolikor toliko enakih čebelarskih razmerah.

Kot tretji činitelj, ki vpliva na donosnost čebelarstva, prihaja v poštev panj. Samo ob sebi je razumljivo, da mora biti takega sestava, da ustreza vsem zahtevam sodobnega čebelarjenja. Ne bom pogreval podrobnih lastnosti takega panja; o tem se je že dovolj pisalo in mnogo preveč prepiralo. Lahko pa rečem, da je AŽ-panj prav dober panj. Ceni ga samo tisti ne, ki tega noče storiti iz dobro znanih razlogov, o katerih pa na tem mestu ne bomo razpravljali.

Slovenskega čebelarstva ne bodo rešili panji »ameriškega sestava«. To bi utegnilo povzročiti le znatno zboljšanje paše in temeljitejše strokovno znanje naših čebelarjev.

Na koncu še tole. Leta 1932 je obiskal Jugoslavijo ameriški čebelarski znanstvenik dr. Frank Phillips, univerzitetni profesor v Ithacki. V Ljubljani je imel predavanje dne 30. marca. O panjih je dejal tole: * »Najbolj razširjen panj v Ameriki je Langstrothov, pri nas znan kot magacinski panj. **Ta tip panja je uporaben le v Ameriki.** V Evropi je najbolj razširjen Dzierzonov. Ta dva panja bosta kazala zgodovino in metode čebelarjenja.«

A. B.

* Iz poročila v Slovenskem čebelarju 1932, str. 99.

Čebelarska reva bi lahko rekel A. B. tistemu neznanemu čebelarskemu začetniku, ki me je lansko leto obiskal, da se z menoj pomeni o raznih težavah, ki jih ima s svojimi čebelami: dvema panjema. Povedal mi je, da je v enem panju tako malo čebel, da le redkokdaj izleti katera iz njega. Ni vedel, kako je to. Pritožil se je tudi, da je v drugem panju sicer dosti čebel, a nič medu, opazil pa je, da je v celicah vse polno črvov, v vsaki po eden. »Bržkone črvi ves med požrejo«, je dejal in me prosil, naj mu povem, kako bi mrčes zatrl.

V nadaljnjem pogovoru sem se prepričal, da ta čebelarski začetnik nima niti pojma o čebelah in o njih oskrbovanju. O obnožini je domneval, da je — med, zalego pa je imel za mrčes. Troty sploh ni poznal.

Zasmilil se mi je in poučil sem ga o najpotrebnejšem ter mu priporočal, naj si kupi kako dobro čebelarsko knjigo. A veste, kaj mi je odgovoril? »Jaz na tiskane besede nič ne dam, saj jih je po navadi sama puhlost.« »No, če ste takega mnenja,« sem mu dejal, »vam ne bom več pameti solil. Svetujem vam le, da nehate s čebelarjenjem. To bo za čebele dobro, vam pa ne bo treba iskati nasvetov. Adijo, prijatelj!«

Kaj vse sedaj sili med čebelarje!

A. B.

Zanimanje za denaturirani sladkor je med čebelarji čedalje manjše. Na to vpliva razmeroma majhna razlika med čistim sladkorjem in denaturiranim. Nakup z žaganjem pomešanega blaga se izplača le pri večjih količinah, malemu čebelarju gotovo ne. S čiščenjem sladkorja je precej dela in pacanja. Zato mali čebelar raje kupi čist sladkor, samo da se izogne nevšečnostim čiščenja.

Le zakaj ne dobivajo jugoslovanski čebelarji za krmljenje čebel čistega sladkorja, kakor ga dobivajo čebelarji v Nemčiji, Avstriji in Italiji? Naše čebelarstvo ni bilo doslej deležno nikake podpore od oblasti. Tudi se nismo doslej resno potrudili, da bi se razmere v tem pogledu spremenile. Za to je v prvi vrsti poklican Savez jugoslovanskih čebelarskih organizacij. Ta ne že dolgo časa ne da glasu od sebe. Zdi se nam, da bo kmalu izdihnil svojo dušo, kajpada od samih naporov za blaginjo čebelarjev.

Za nakup denaturiranega sladkorja je manj zanimanja tudi zato, ker ga navadno ne dobimo v pravem času. Pri-

petilo se je n. pr. lani, da so bile o za-
logi denaturiranega sladkorja obveščene
le kmetijske zadruge, ne pa vse čebel-
arske organizacije. In zemlja se navzlic
temu še nadalje suče!

A. B.

Cena medu v Nemčiji v nadrobni pro-
daji je po našem merilu zelo visoka.
10 funtov (5 kg) prvovrstnega gozdnega
medu ponujajo čebelarji po 41 mark
ali po 8 mark za kilogram. Pa ni ves
med tako neznansko drag. Najcenejše
ponudbe so po 36 mark, kar bi bilo v
našem denarju, če računamo marko po
150 din, reci in piši 1000 din za kg. Kaj
ne, še vedno zelo lepa cena. Zato je pa
v Nemčiji življenje temu primerno drago.

A. B.

Izboljšajte točila! Če si ogledamo to-
čila, ki jih sedaj, 15 let po osvoboditvi
izdelujejo in prodajajo, ne moremo biti
z njimi zadovoljni. Za obod uporabljajo
namesto bele pločevine pocinkano, kar
nikakor ni v skladu z zdravstvenimi
načeli.

Koš in gonilo nista izdelana s tako
natančnostjo in ličnostjo kakor jih iz-
delujejo v inozemstvu. Predvojni izdelek
je bil mnogo solidnejši in tudi ličen na
pogled, čeprav še ni bil idealen.

Mislim, da se ne motim, če trdim, da
bi naša industrija prav lahko izdelovala
vzorna točila. Teh navadni klepar ne
zmore, ker nima priprav za to. Kako
industrijsko podjetje bi se pa izdelo-
vanja točil lotilo le tedaj, če bi se mu to
izplačalo. Če bi jih izdelovalo samo za
Slovenijo, bi gotovo ne delalo z dobič-
kom. Zato bi moralo imeti zagotovilo, da
bi točila pri njem naročale vse jugoslo-
vanske organizacije. Le v tem primeru
bi podjetje dobivalo toliko naročil, da bi
ta izdelek predstavljal aktivno postavko
njegovega udejstvovanja.

Kdaj bi že lahko imeli prvovrstna to-
čila, če bi bilo med jugoslovanskimi
čebelarji več smisla za skupno delo in
koristil!

A. B.

**Razmerja med močjo družin, prezimo-
vanjem in storilnostjo.** V Sovjetski zvezi
prezimujejo čebele tudi v kletih. Močne
družine s povprečno 2,5 kg čebel po-
rabijo čez zimo 17,7 % manj hrane kot
srednje močne družine s povprečno 1,8 kg
čebel. Spomladi imajo močne družine
20,9 % več zalege kot srednje močne ter
proizvedejo 35 % več medu in voska.

S. R.

Sredstva za borbo proti škodljivcem
zamorijo brez izjeme kaljivost peloda.
To ugotovitev so nedvomno potrdile pre-
iskave na neki francoski sadjarski raz-
iskovalni postaji. Sadjar, ki s kakim
insekticidnim sredstvom škropi ali praši
v cvet, uničuje torej sistematično svojo
lastno žetev.

S. R.

**Zanimivosti iz vrst ljubljanskih mu-
harjev.** Pašetov Janez, ki se izdaja vča-
sih tudi za Janeza Trota, se hoče iz-
neveriti svojim čebelicam, kot so se
nekoč Revajev ata. Pravi, da »muha ne
da kruha«. Za njim nam bo gotovo žal,
toda včasih bo že še napisal kako
okroglo, da se bodo nekateri smejali,
drugi pa jezili zaradi njegovega dolgega
jezika.

Mažgonov ata se bahajo ob novem
stroju za satnice, ki bruha kar noč in
dan zlate satnice iz sebe. Lahko so po-
nosni na svojo učeno »mašino«, ki dela
sama od sebe in ji znajo streči samo oni.
Stric Matic in vsi drugi niso nič v pri-
meri z njim. Le naj jo spravijo v tek
ali pa popravijo, če se ji zmešajo za-
motana kolesa!

Urednik je postal bolj priden, kar do-
kazuje redno izhajanje našega lista.
Nihče ne ve, kaj ga je spravilo na pravo
pot. Nekateri sušljajo, da so ga stric
Matic hudo zlasili...

Znani ljubljanski čebelar in strokov-
njak, ki mu ga ni para pod soncem, Me-
denov Veljko se je čisto izneveril našim
muharjem. Prej ni bilo sestanka, da bi
se na njem ne slišalo njegovega spošt-
ljivega in zarajtanega glasu, zdaj pa ni-
kogar ne pogleda več. Če ga srečaš na
cesti, dvigne glavo v zrak in išče uro,
kot da bi bila v vsaki ulici glavna po-
šta. Nihče ne ve, kaj ga je pičilo. Mle-
ček ga je presneto pomladil, da raca po
ulicah kot kak mladenič. Mogoče pa mu
vrnjeni mladeniški ponos ne da več, da
bi se družil s starimi čebelarskimi baj-
tami.

Čisto drugačen pa je Solatarjev Pepe.
Izvrstno je prezimil s svojimi čebelicami
vred in že sedaj sredi marca vabi čebe-
larje na ogled svojih muh; njegovih panji
so vedno najboljši, polni v medišču in
plodišču bodisi sredi najhujše zime ali
sredi bujnega poletja. To je vredno po-
gledati. Če se oglasiš pri njem, boš dobil
še šilce žganega in zvedel boš marsikaj
novega. Tudi tega ne bo pozabil pove-
dati, da imajo učeni gospodje iz Zveze
najslabše čebele...

IZ AJDOVSCINE

O napadu čebel na tovarno za predelavo sadja v Ajdovščini so se na široko razpisali ne samo slovenski, temveč tudi drugi jugoslovanski časopisi. Toda vsa ta poročila so bila zelo tendenčna. Tovarna naj bi imela veliko škodo, ker so čebele ovirale delavce pri njihovem delu, za vso to škodo pa naj bi odgovarjali čebelarji, ker niso znali krotiti svojih muh. O škodi, ki je nastala v čebelnjakih zaradi oslavitve čebeljih družin, ni bilo nikjer niti besede. Kdor se količkaj spozna v čebelarstvu, dobro ve, na čigavi strani je bila krivda. Zato mi dogodka ne bi bilo treba pojasnjevati v strokovnem listu. Storil pa bom to že zavoljo tega, ker je stvar zanimiva.

Ko smo v prvih dneh septembra pripeljali čebele iz raznih krajev, kjer smo jih imeli na paši, domov, smo opazili, da se družine čedalje bolj krčijo. Povpraševali smo drug drugega, kaj bi bilo temu vzrok, toda nihče ni mogel pogoditi pravega. Da je temu vzrok tovarna Fructal, niti predsednik naše čebelarke družine ni zaslutil, čeprav ga je neka uslužbenka iz te tovarne obvestila, da je tam vse polno čebel in da jih delavci množično uničujejo. Mislil si je, da se je res morda zaletelo tja kakih 50 ali 100 čebel, ker pa ljudje radi pretiravajo, je takoj nastala govorica o celi čebelji vojski.

Sredi septembra je zavladalo precej hladno vreme, tako da so čebele bolj poredkoma izletavale, toda 19. septembra je burja prenehala in postalo je zopet toplo. Ravno tisti dan so pripeljali nekateri domači čebelarji še kakih 200 panjev iz Like v Ajdovščino. Ko so panje odprli, so začele čebele tako močno izletavati, da so se začudeno spraševali, kaj bi v tem času medilo. Niti na mar jim ni prišlo, da letijo v tovarno in tako same sebe ugonablajo, tem manj, ker ni bilo v vseh desetih letih, odkar je tovarna v Ajdovščini, nikoli zaradi nje kakih izgub med čebelami. In vendar je v njeni bližini precej čebelnjakov. 600 panjev ni oddaljenih niti 500 metrov od nje, drugih 800 panjev pa do 2500 m.

Čebele so tisti dan dobro letele prav do večera, naslednji dan, to je 20. sep-

tembra, pa so se naravnost usule proti tovarni. Nastala je prava ofenziva. Delavci so se s čebelami borili in jih morili, a ni vse skupaj nič pomagalo. Bilo jih je čedalje več in preostalo ni nič drugega, kakor da so tovarno zaprli ter poslali delavce domov. Ko smo zvedeli, kaj se je zgodilo, smo nekateri čebelarji takoj odšli v tovarno. In kaj smo tam videli? Zunaj na dvorišču je bilo razobešenih nad 100 vreč, na njih pa je bilo vse živo čebel. Po izjavi tovarniškega inženirja so v njih pripeljali s Poljske zelo vlažen sladkor in, ker so jih hoteli posušiti, so jih razbesili na prostem. Tu so se zbrale prve čebele in sesale sladko tekočino iz vrečevine. Od tod so potem začele vdirati skozi glavna vrata v predvorje, a od tam naprej vse do velikih skladišč sadne mezge in sladkorja. Ker so bila okna zaprta, so se zbirale na šipah in iskale izhoda, naposled pa omagale in popadale na tla. Pri stroju za izdelovanje sadne mezge, ki je nameščen blizu glavnega vhoda, smo videli delavca, kako je z hidrantno cevjo izpiral cele kupe mrtvih in še živih čebel. Ob pogledu na vse to smo se naravnost zgrozili. Kar verjeti nismo mogli, da se niso znali delavci bolj človeško vesti v boju proti ubogim živalcam.

Ker je bila tovarna v zastoju, se je njeno vodstvo obrnilo na občinski gospodarski odsek za posredovanje. Čebelarji naj bi nemudoma odpeljali čebele več kilometrov stran, da bi v tovarni lahko s delom nadaljevali. Gospodarski odsek pa je hotel prej ugotoviti, kdo je kriv te nezgode. Za to je določil komisijo, ki je bila sestavljena iz dveh čebelarjev in enega občinskega zastopnika. Ko je prišla komisija v tovarno, pa je bilo tam vse lepše kakor prejšnji dan. Vreče so zgornje s sušilnih drogov in povsod je bilo kar najbolj čisto. Okna so bila odprta in čebel skoraj ni bilo videti. Le tu pa tam se je katera spretavala po tovarniških prostorih. Komisija je ugotovila, da je nezgodo zakrivil tisti, ki je dal na dvorišče sušiti vreče, prepojene z mokrim sladkorjem.

Čebelarji obsojamo upravo tovarne, ker ni ničesar ukrenila, da bi preprečila to katastrofo. Če drugega ne, bi lahko naročila delavcem, da odpro pred sonč-

nim zahodom okna in dajo čebelarjem možnost odleta v njihove čebelnjake. Mnenja smo, da bi morali ljudje, ki so se tako slabo znašli v tej nesreči, priti pred sodišče, če že ne zaradi škode, ki jo cenimo na 2 milijona dinarjev, pa zaradi strašnega mučenja nedolžnih živalic.

Pavle Breclj

OBCNI ZBOR ČEBELARSKEGA DRUŠTVA POSTOJNA

10. aprila 1960 je imelo čebelarsko društvo ob 9. uri svoj IX. redni letni občni zbor v Postojni v gostilni pri Turku. Med navzočimi 50 člani je bilo 11 delegatov iz 6 čebelarskih družin. Navzoča sta bila tudi zastopnik Zveze tov. Cvetko in zastopnik podružnice DOZ iz Postojne, tov. Mirko Tomšič.

Ob 9.15. uri je predsednik društva tov. dr. Radovan Bratina pozdravil vse navzoče in po uvodnih formalnostih podal kratko poročilo o delu upravnega odbora. Poročal je, da preteklo leto, kar se donosa tiče, ni bilo naklonjeno čebelarjem postojenskega okoliša. Tudi letošnji spomladanski razvoj čebeljih družin ne kaže, da bi bile dovolj močne do akacijeve paše. Pri vsem tem pa se je v neposredni bližini Postojne, to je v Prestranku, pojavila še pršica. Med svojimi nadaljnjimi poročilom je predsednik apeliral na Zvezo, da naj priskoči društvu na pomoč in mu pomaga pršico v Pristranku čimprej zatreti.

Sledilo je tajniško poročilo, ki ga je podal tov. Janko Sever. Društvo je bilo zelo agilno in se je pri svojem delu ravnalo po sklepil in smernicah lanskoletnega občnega zbora. Obnovilo je čebelarsko družino na področju Pivke; ustanovilo pa bo še druge družine, če se bo le kje pokazala potreba. Poskrbelo je, da so člani dobili sladkor za jesensko pitanje čebel, in ustanovilo opazovalno postajo pri tov. Severu za postojnski okoliš.

V društvu je včlanjenih 96 čebelarjev, od katerih je 76 naročenih na Slovenskega čebelarja. Društvo je lani 15. decembra proslavilo »Dan čebele« tako, da je v Postojni aranžiralo dve izložbi s čebelarsko literaturo in čebelarskimi predmeti ter darovalo 12 kg medu za javno pokušnjo. Tov. tajnik je nadalje omenil, da se čebelarji postojenske družine enkrat mesečno redno sestajajo.

Na sestankih razpravljajo o raznih čebelarskih vprašanjih. Priporočal je prisotnim delegatom, da naj jih tudi druge družine v tem posnemajo. Sledilo je blagajniško poročilo, ki je bilo soglasno odobreno.

Po blagajniškem poročilu je dobil besedo zastopnik Zveze tov. Cvetko, ki je v kratkih besedah pojasnil, kaj je vse napravila centralna organizacija za napredek čebelarjev in čebelarstva. Govoril je tudi o čebeljih boleznih in pozval navzoče, da naj pazijo pri čebelah na nenormalne pojave ter skušajo čimprej ugotoviti, kaj je tem pojavom vzrok. Če zasledimo bolezen že v njenih začetkih, je mogoče še marsikaj napraviti, da se preveč ne razširi.

Pri volitvah so bili v upravni odbor izvoljeni večinoma stari odborniki s tov. dr. Bratino in tov. Severom na čelu.

Občni zbor je zadolžil novoizvoljeni odbor, da naj na prvi svoji seji sestavi delovni načrt za tekoče leto.

IZ GORICE

Čebelarsko društvo v Gorici je imelo občni zbor dne 28. februarja letos. Prisotnih je bilo 54 članov, med njimi precej mladih čebelarjev. Še pred nedavnim je bilo društvo v hudi krizi in ni dosti manjkalo, da se ni razšlo. Danes tega ni več, pač pa je precej članov odpadlo. Zato se je po reorganizaciji skrčilo število družin od 5 na 3. Ker je bil okrajni odlok o razdeljevanju pasišč razveljavljen, ureja sedaj pašne razmere društvo samo. Po letnem obračunu je ostalo v blagajni kakih 30.000 din denarja, poudariti pa je treba, da je društvo podprlo čebelarsko razstavo v Sempetru z zneskom 25.000 din. Razstava je lepo uspela.

Med razpravo so se čebelarji pritoževali, da nimajo zadrage nobenega razumevanja zanje. Kilogram medu plačujejo po 240 din, pri odkupu pa še odbijejo 10–15 din za obratne stroške. V Ajdovščini je zadela čebelarje velika nesreča. Po malomarnosti tovarne Fructal je navalilo v njene prostore ogromno čebel in tam propadlo. Čebelarji so imeli zaradi tega velike izgube, dobili pa niso nobene odškodnine. V nadaljnji razpravi so se člani izrekli proti uvajanju novih panjev. Tov. Gorkič je izjavil, da je že kot čebelar pok. Žnideršiča preizkušal

Dadant-Blattove panje, a se v naših krajih niso obnesli.

Društvo nudi članom pomoč pri organizaciji prevozov, uredilo pa bo sčasoma obveščevalno službo za gozdno pašo. Prav tako bo podprlo člane v borbi proti čebeljim boleznim. Po možnosti bo nabavilo nosemak, da bi jim prihranilo stroške za vožnjo v Ljubljano. Pravilno bi seveda bilo, da bi vse stroške, ki se tičejo zatiranja kužnih bolezni, nosili občinski ljudski odbori že glede na veliko korist, ki jo ima naše gospodarstvo od čebelarstva.

Vsi, ki so se udeležili našega občnega zbora, so bili z njegovim potekom zelo zadovoljni. Prišli so do prepričanja, da je čebelarska organizacija ne le upravičena, temveč nujno potrebna, ker daje članstvu vsestransko strokovno izobrazbo, brez katere ni napredka.

ČEBELARSKA DRUŽINA METLIKA

16. avgusta lanskega leta je bilo na Berčicah pri Metliki prvo strokovno predavanje, ki ga je imel tov. prof. Senegačnik iz Ljubljane. Predavanja so se udeležili vsi člani naše družine, pa tudi neučlanjeni čebelarji in mladina iz Metlike. 10. aprila letos pa je tov. profesor Senegačnik zopet obiskal metliške čebelarje. Predvajal je kratka filma iz življenja čebel in predaval o raznih boleznih, razvoju in pomladanskem delu pri čebelah. Predavanju, ki je bilo v kinodvorani v Metliki, so prisostvovali tudi učenci osemletke, čebelarji iz sosednje Hrvatske, Črnomlja, Vinice in Starega trga. Prišlo se je ob 10. uri dopoldne in končalo ob 13. uri popoldne. Kljub temu, da je trajalo brez vsakega odmora cele tri ure, se ni nihče naveličal. Z največjim zanimanjem so udeleženci sledili izvajanjem predavatelja ter mu bili hvaležni za koristne nauke in nasvete. Oba filma sta mnogo pripomogla k boljšemu razumevanju. Po končanem predavanju so šli vsi čebelarji s predavateljem vred na majhno zakusko. Tam se je razvil prijateljski razgovor, ki se je seveda največ sukal okrog naših ljubljenih čebelic. Metliška čebelarska družina si takih predavanj še želi. Z njimi se ne bomo samo izpopolnjevali v čebelarstvu, temveč bomo pritegnili v čebelarsko organizacijo nove člane in tako okrepiли naše vrste.

Alojzij Pahor

ČEBELARSKO PREDAVANJE V DRAVOGRADU

Čebelarsko društvo za bivši okraj Slovenjgradec je v sporazumu z delavsko univerzo in kmetijsko zadrugo v Dravogradu priredilo dne 27. marca t.l. v sindikalni dvorani elektrarne Dravograd zelo zanimivo čebelarsko predavanje. Poleg čebelarjev, ki jih je bilo nad 100, je predavanju prisostvovala tudi mladina in precejšnje število žensk. Predaval je profesor Edi Senegačnik iz Ljubljane. Pred pričetkom predavanja o splošnem čebelarstvu je predvajal ruski barvni film »Svet čebele«, nato pa še švicarski film »Iz življenja čebele«. Prisotni čebelarji in mladina so z velikim zanimanjem spremljali življenje in delo čebel med letom, kar je film nazorno prikazoval.

Po predvajanju filmov je tov. Senegačnik pričel predavati o splošnem čebelarjenju. Nakazal je razne probleme in novosti za zboljšavo čebelarjenja, kar je bilo dotlej našim čebelarjem še domala neznano. Čebelarji so postavljali tudi razna vprašanja, na katera je predavatelj lepo in poučno odgovarjal. Po tem predavanju je na splošno željo prisotnih čebelarjev pojasnjeval, kako pridobivamo in konzerviramo matični mleček ter kako ga uporabljamo pri raznih boleznih. Nazadnje je spregovoril še nekaj besed o zdravilni vrednosti čebelje obnožine. Vsi navzoči so bili s prireditvijo zelo zadovoljni. Se po predavanju so svojem in znanecem navdušeno pripovedovali, kaj so vse videli in slišali. Celo starejši čebelarji, ki so svoja čebelarstva začeli že opuščati, so dobili novega poguma in poleta za nadaljnje čebelarjenje. Neka čebelarka pa je pripovedovala, da je bila vsa solzna, ker nima več čebel. Tri AŽ-panje je imela, a so ji v letošnji pomladi lahkomisljeni otroci zaprli brade, zaradi česar so se družine zadušile. Sedaj bi rada kupila nekaj kranjčičev, da bi prišla zopet do čebel.

Slednjič naj omenim še to, da je med delavsko univerzo, kmetijsko zadrugo in čebelarskim društvom v Dravogradu prav lepo sodelovanje. Čebelarsko društvo se s tega mesta obema institucijama prav lepo zahvaljuje, da sta finančno omogočili to zares lepo, poučno in za našo mladino vzpodbudno prireditev.

Jakob Nadlučnik

POROČILO ZA MAREC

Marec je bil precej vlažen in vetroven. Opazovalnice so zaznamovale od 7 (Rogatec) do 16 deževnih dni (Ljubljana). S snegom pa je bila pokrita zemlja od 0 (Lendava) do 16 dni (Dražgoše-Sk. Loka). V prvi in drugi dekadi je bilo nekaj hladnejših dni. Čebele so slabo izkoriščale pašo na vrbi, jelši in zgodnjih spomladanskih cvetlicah. Zadnja mesečna tretjina je bila bolj sončna in topla. Izletnih dni je bilo več, poraba hrane pa je bila precejšnja. Čebele so pridno prinašale obnožino. Čebelarjem, ki so prezimili družine na primerni hrani, so s prezimovanjem zadovoljni. Mrtvic je bilo zelo malo.

Zerovnica-Postojna: Od 24 družin mi je le ena padla, a še ta je bila najbrž izropana. Čebele so zdrave.

Selnica ob Dravi: Družine so srednje močne. Treba bo krmiti kar na splošno, ker imajo malo hrane.

Sv. Lovrenc na Poh.: Zalege je na 3 do 5 satih. V aprilu bomo morali nekatere družine krmiti.

Cezanjevci-Ljutomer: Ker sem zaradi bolezni zanemaril čebele, so mi padli 4 lanski roji zaradi pomanjkanja hrane.

Prosenjakovci-M. Sobota: 26. marca so imele družine 4 do 5 zaleženih satov.

Pušča-Bistra: Zaradi neugodnega vremena je v marcu razvoj družin nekoliko zaostal. Na Hvaru in Visu sta medenje rožmarina zavirala burja in južni veter.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg-Trzič	—	-30	- 60	- 90	+7,2	19	9	9	100
Dražgoše-Sk. Loka . .	-60	—	-120	-180	+1,1	5	12	16	40
Zerovnica-Postojna . .	-25	-35	-105	-165	—	12	9	9	62
Rogatec	-50	-70	-180	-300	+5,0	19	7	3	68
Sv. Lovrenc na Pohorju	-20	-20	- 40	- 80	+6,0	14	9	10	86
Selnica ob Dravi	-32	-56	- 6	- 74	+5,2	12	8	12	50
Sv. Lovrenc na Drav.p.	-30	-80	- 70	-180	+3,5	15	10	5	87
Cezanjevci-Ljutomer	-30	-40	—	- 70	+5,8	12	15	5	55
Bučkovci-Videm									
ob Ščavnici	-70	-50	- 90	-210	+5,6	18	8	3	92
Prosenjakovci-M. Sobota	-60	-40	- 40	-140	+6,0	16	8	2	84
Lendava	-40	-40	- 70	-150	—	15	14	0	80
Pušča-Bistra	-50	-60	- 20	-130	+4,4	16	14	3	46
Ljubljana	—	—	—	—	+5,4	—	16	6	72
Povprečki	—	—	—	-176,9	—	—	—	—	—

KAJ SI LAHKO OBETAMO OD GOZDNE PASE V LETU 1960

Slana, ki je bila močna zlasti 26. in 27. aprila, je prizadela tudi medovito rastlinstvo. V Prekmurju je po ravnem pozeblo 50—100 % akacije in jesena, delno pa je pozebla akacija tudi na Goriškem. Do malega v vseh krajih Slovenije je bil ožgan zlahtni kostanj, ki bo predvidoma cvetel le v manjši meri. Iz Mačve poročajo, da je mlade akacije pozeblo do 30 %, stare pa do 10 %; cveteti bo pričela, kakor nekateri napovedujejo, okrog 20. maja.

Zato je naravno, da se čebelarji bolj zanimajo za pašo na žajblju (kadulji) v Hrvaškem Primorju in Istri, kakor tudi za pašo na smreki in hoji.

Izločanje velike lekanije na smreki ter male lekanije na smreki in hoji se začne pojavljati postopoma v maju, doseže višek v juniju in se utegne nadaljevati do konca prve tretjine julija. Na to izločanje ima odločujoč vpliv vreme v juliju-avgustu prejšnjega leta. V tem času kaparske ušice rojijo in mali kaparčki iščejo novih domovališč. Če je v času razseljevanja in privesavanja na nova mesta vreme lepo, je kritično razdobje za njihovo nadaljnje življenje za njimi.

Primerjajmo julij-avgust z leti 1958 in 1959! Kakšni so bili pogoji za lanskoletno in kakšni so za letošnje lekanijsko medenje?

Julij 1958 je bil normalno topel, pretežno suh, avgust pa na splošno nadpovprečno topel in kolikor toliko moker. Pogoji za razmnoževanje kaparjev so bili tako rekoč optimalni. Izkazalo se je, da je bila naša prognoza, ki je predvidevala v letu 1959 na iglavcih izdatno zgodnje medenje, povsem pravilna.

V drugi polovici julija 1959 so bile padavine nad normalo, temperature pa izpod povprečja. Prodori hladnega zraka, pogoste, delno nevihtne padavine so značilne za vreme v avgustu 1959. Pogoji za lekanijsko pašo v juniju 1960 so zato slabši kot za preteklo leto. Nekoliko se ta okolnost kompenzira z dejstvom, da se je mogel kapar zaradi silne razmnožitve v letu 1959 v večji meri obdržati. Glede na krajevno precej različno vreme v juliju-avgustu 1959 je pričakovati pri letošnjem medenju večjih razlik, v splošnem na manj izdatno in uspešno gozdno pašo.

Drugačnega značaja je paša na hoji, ki nastopa v nekaterih letih v juliju-avgustu. Tudi ta paša je odvisna od dogajanj v prejšnjem letu. (Zato je seveda povsem zgrešeno, če nekateri ob lepem poletnem vremenu pričakujejo, da bo gozd pričel mediti. Nasprotno se je izkazalo, da tudi deževje ne uniči povzročiteljev medenja, ko je to že nastopilo!) Precej zanesljivo sklepamo na hojevo letino po poznem medenju v septembru-oktobru prejšnjega leta. Kaj nam pove 20 odgovorov gozdnih opazovalcev na anketo Kmetijskega inštituta? Pri 12 opazovalcih jeseni ni bilo niti pokapano pod hojami niti niso čebele obletavale dreves. Na postajah Iška vas, Rakitna, Hrušica, Predgrad je bilo pod hojo sicer opaziti kapljice, vendar čebele hoj niso obletavale, čeprav je bilo vreme ugodno. Le pri enem opazovalcu je po tem, ker so čebele hojo obletavale v septembru in oktobru, sklepati, da bo tod medila tudi v letošnjem poletju.

Druga osnova za našo napoved, da v letošnjem letu hojeve letine ne bo, je večletna periodičnost v sekreciji lahnične mane na iglavcih. V zaključni fazi so proučevanja, ki naj dokažejo obstoj in obliko te cikličnosti v izločanju mane na hoji.

Ing. Jože Rihar

PRODAM

9 AŽ-panjev na 9 satov, naseljenih s čebelami. Cena po dogovoru. — Zdenko Škrabec, Ljubljana, Barje — Uršičev Stradon 36.

PRODAM

zaradi smrti gospodarja 15 naseljenih, dobro ohranjenih AŽ-panjev, najraje s prenosljivim čebelnjakom za 16 panjev vred. Ivanka Kurnik, Tržič, Koroška 8.

VEZAVA SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Zveza čebelarских društev za Slovenijo prevzema tudi letos v vezavo lanske in druge letnike Slovenskega čebelarja. Oddati jih je treba tajništvu na Miklošičevi cesti 30 v posebnem ovoju in z naslovom lastnika na prvi strani kazala.

STARE LETNIKE

Slovenskega čebelarja oddaja Zveza po izredno ugodnih cenah. Priporočamo jih v nakup zlasti mlajšim članom.